

**Zavod za javno zdravlje
Ćuprija "Pomoravlje"
u Ćupriji**

**Centar za analizu, planiranje
i organizaciju zdravstvene zaštite
biostatistiku i informatiku u zdravstvu**

**ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA
STANOVNIŠTVA POMORAVSKOG OKRUGA
ZA 2021. GODINU SA POREĐENJEM
ODREĐENIH POKAZATELJA ZA ZADNJIH PET
GODINA**

Ćuprija, 2022.

UVODNE NAPOMENE

Zdravlje i zdravstveno stanje stanovništva predstavljaju indikatore razvoja jednog društva i preduslov njegovog daljeg napretka. Procena zdravstvenog stanja stanovništva je sociomedicinska procedura za dobijanje objektivne slike zdravstvenog stanja celokupnog stanovništva ili pojedinih populacionih grupa na jednoj teritoriji. Analiza zdravstvenog stanja stanovništva ima više ciljeva:

1. Daje sliku zdravstvenog stanja stanovništva u posmatranom periodu;
2. Omogućava vremensko praćenje zdravstvenog stanja i komparaciju;
3. Utvrđuje zdravstvene potrebe;
4. Stvara osnovu za planiranje mera zdravstvene zaštite;
5. Omogućava evaluaciju efekata postignutih primenom mera zdravstvene zaštite.

Merenje zdravstvenog stanja vrši se uz pomoć većeg broja indikatora i uz prisustvo više indirektnih podataka dobijamo globalnu sliku zdravstvenog stanja odabrane populacije. Za merenje se najčešće koriste klasični pokazatelji:

1. vitalno-demografski podaci,
2. pokazatelji morbiditeta i mortaliteta,
3. pokazatelji stanja čovekove okoline,
4. pokazatelji rada i korišćenja zdravstvene službe.

U analizi zdravstvenog stanja stanovništva Pomoravskog okruga za 2021.godinu, korišćeni su demografski podaci Republičkog zavoda za statistiku i podaci redovne zdravstvene statistike zdravstvenih ustanova Pomoravskog okruga koje prikuplja i obrađuje Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Ocena stanja životne sredine izvršena je na osnovu analiza parametara koje Zavod redovno prati.

Analiza sadrži podatke za šest opština Pomoravskog okruga koji se odnose na osnovne podatke o okrugu, demografske, socioekonomske pokazatelje, morbiditet i mortalitet, neke podatke o životnoj sredini, imunizaciji stanovništva, kadrovima, radu i korišćenju primarne zdravstvene zaštite i stacionarnih zdravstvenih ustanova.

1.VITALNO-DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE POMORAVSKOG OKRUGA

1.1 Teritorija okruga , brojno stanje i gustina naseljenosti

Pomoravski okrug se prostire na površini od 2615 km² sa 190 naseljem, 191260 stanovnika po procenjenim rezultatima broja stanovnika za 2021. godinu i prosečnom gustom naseljenosti od 73,1 stanovnika po km².

Pomoravskom okrugu pripada šest opština Despotovac, Jagodina, Paraćin, Rekovac, Svilajnac i Čuprija. Najveću površinu ima opština Despotovac, a najveći broj stanovnika opština Jagodina, koja ima i najveći broj naselja, najveću gustinu naseljenosti i sedište je okruga.

Tabela br. 1 Opštine Pomoravskog okruga sa brojem naselja i gustom naseljenosti u 2021. god.

R.b	Opštine	broj naselja	Procenjeni broj stanovnika	Površina u km ²	Prosečna gustina naseljenosti
1	Despotovac	33	19278	623	30,9
2	Jagodina	52	67563	470	143,8
3	Paraćin	35	48756	542	90,0
4	Rekovac	32	8537	366	23,3
5	Svilajnac	22	20298	326	62,3
6	Čuprija	16	26828	288	93,2
Pomoravski okrug		190	191260	2615	73,1

U periodu između dva popisa, 2002. i 2011. godine (tabela 2) stanovništvo Pomoravskog okruga smanjeno je za 12.899 lica odnosno 5,7%. Dakle, na teritoriji okruga postoji tendencija depopulacije koja je najviše izražena u opštinama Rekovac 18,4%, gde dominira staro stanovništvo, Despotovac 9,4%, Čuprija 8,7%, Svilajnac 7,7%, koje imaju veliku migraciju stanovništva u inostranstvo , dok se u Jagodini registruje rast broja stanovnika za 1,4% između dva popisa iz 2002. i 2011. god..

Procenjeni broj stanovnika u 2021. godini ukazuje na dalji pad broja stanovnika na celom području okruga za 10,8% u odnosu na prethodni zvanični popis, a 15,9% u odnosu na 2002. godinu.

Tabela br. 2 Broj stanovnika Pomoravskog okruga u 2021. god. u odnosu na popise iz 2002.god. i 2011.

red. br.	Opština	2002	2011	Index 11/02	2021	Index 21/11	Index 21/02
1	Despotovac	25611	23191	0,906	19278	0,831	0,753
2	Jagodina	70894	71852	1,014	67563	0,940	0,953
3	Paraćin	58301	54242	0,930	48756	0,899	0,836
4	Rekovac	13551	11055	0,816	8537	0,772	0,630
5	Svilajnac	25511	23551	0,923	20298	0,862	0,796
6	Čuprija	33567	30645	0,913	26828	0,875	0,799
Pomoravski okrug		227435	214536	0,943	191260	0,892	0,841

1.2 Struktura stanovništva

U strukturi stanovništva, prikazuje se i polna i starosna struktura stanovništva. Odnos broja muškaraca i žena određen je biološkim i socijalnim faktorima. Polna struktura nema direktnog značaja za zdravstveno stanje stanovništva, ali je značajna za izračunavanje nekih stopa i za određivanje specifičnog morbiditeta i mortaliteta. Ona zavisi od polne strukture živorođenih i umrlih, migracionih kretanja i dejstva izvesnih spoljnih faktora.

Tabela br. 3 Stanovništvo Pomoravskog okruga prema polu u 2021. godini prema proceni Zavoda za statistiku

Opština	Broj stanovnika	Broj muškaraca	% muškaraca	Broj žena	% žena	Broj žena fertilnog perioda(2021. god)	% žena fertilnog perioda
Despotovac	19278	9506	49,3	9772	50,7	3917	40,08
Jagodina	67563	32725	48,4	34838	51,6	14733	42,3
Paraćin	48756	23699	48,6	25057	51,4	10.363	41,4
Rekovac	8537	4292	50,3	4245	49,7	1.459	34,36
Svilajnac	20298	9711	47,8	10587	52,2	4.246	40,1
Ćuprija	26828	13046	48,6	13782	51,4	5.538	40,2
Pomoravski okrug	191260	92979	48,6	98281	51,4	39605	40,3

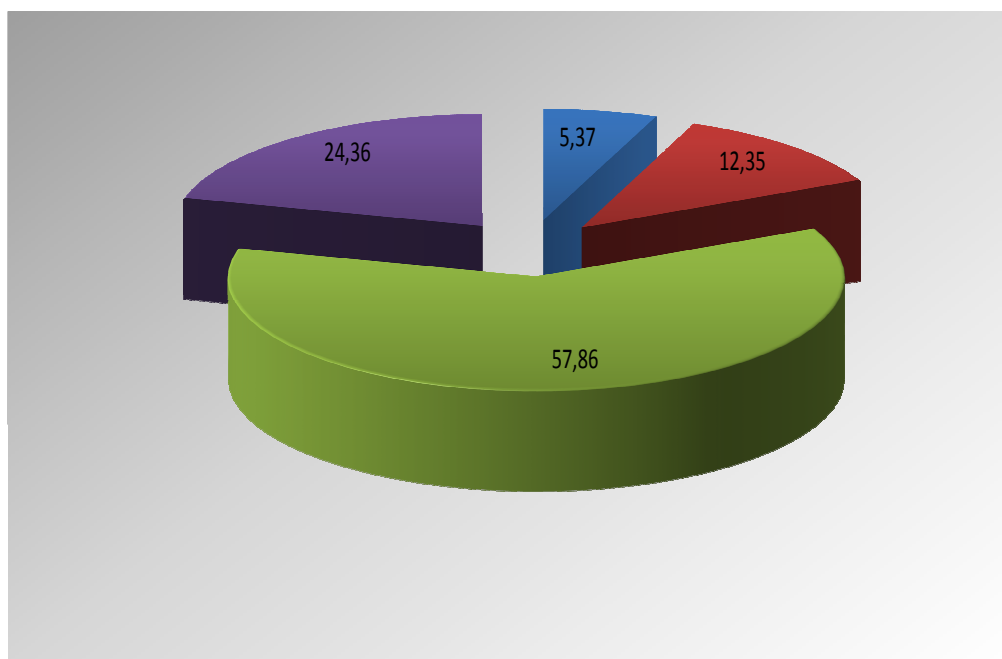
Iz tabele br. 3 se vidi da je udeo stanovnika ženskog pola nešto veći, 51,4% što je pokazatelj bolje socioekonomske razvijenosti i nivoa zdravstvene zaštite. Od ukupnog broja stanovništva ženskog pola 40,3% pripada ženama fertilnog perioda.

Na starosnu strukturu stanovništva utiče prirodno kretanje (rađanje i umiranje), ali i mehaničko kretanje stanovništva, migracije. Poznavanje starosne strukture stanovništva daje nam sliku starosti populacije u celini na osnovu koje se određuju prioritetni zdravstveni problemi i planira zdravstvena zaštita.

Tabela br. 4 Broj i procentualno učešće pojedinih kategorija stanovnika Pomoravskog okruga prema proceni Republičkog zavoda za statistiku 2021. godine

Opština	deca 0-6	%	školska deca 7-19	%	radnoaktivno 20-64	%	odrasli 65+	%
Jagodina	4.072	6,03	8.844	13,09	39.467	58,4	15180	22,5
Despotovac	856	4,44	2.164	11,23	10.974	56,9	5284	27,4
Paraćin	2.770	5,68	6.242	12,80	28.512	58,5	11232	23,0
Rekovac	283	3,31	805	9,43	4.491	52,6	2958	34,6
Svilajnac	984	4,85	2.394	11,79	11.562	57,0	5358	26,4
Ćuprija	1.310	4,88	3.174	11,83	15.630	58,3	6714	25,0
Pomoravski okrug	10275	5,37	23623	12,35	110636	57,8	46726	24,4

Grafikon br. 1 Procentualna struktura pojedinih kategorija stanovništva

Iz navedenih podataka o starosnoj strukturi stanovništva može se uočiti da stanovništvo Pomoravskog okruga spada u **grupu vrlo starog stanovništva**, s obzirom da je udeo stanovnika starijih od 65 godina 24,4 %. Taj udeo je najmanji u opštini Jagodina 22,5%, a najveći u opštini Rekovac čak 34,6%. **Indeks starenja** je takođe visok 176,5 za okrug što pokazuje da postoji proces izraženog starenja stanovništva obzirom da je vrednost veća od 40, a koja se smatra granicom od koje počinje da se tretira starim stanovništvom.

1.2 Vitalne karakteristike Pomoravskog okruga u 2021. godini

Stanovništvo, kao dinamična pojava se stalno menja, kreće. Prirodno kretanje stanovništva podrazumeva promene u ukupnom broju stanovnika kao posledica rađanja (natalitet) i umiranja (mortalitet). Broj rođenih je pozitivna, a broj umrlih negativna komponenta kretanja stanovništva.

Vitalni pokazatelji za 2021. godinu po opštinama i na nivou Pomoravskog okruga, kao i podaci o ukupnom broju stanovnika su na osnovu poslednje procene ,dobijeni iz Zavoda za statistiku republike Srbije za 2021. godinu.

Tabela br. 5 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u 2021 god.

OPŠTINE	Procenjeni br. stanovnika u 30.06.2021. god.	Živorodeni		UMRLI								stopa smrtn o-sti odojčea -di	stopa prirod nog prirašt aja	MRTVO ROĐENI	
				ukupno		umrla odojčad									
						svega		0-6 dana		1 - 4					
		broj	stopa natalitet a	broj	stopa mortalite ta	broj	%	broj	%	broj	%				
DESPOTOVAC	19278	107	5,6	540	28,0		0,0		0,0	1	0,2	0,0	-22,5		0,0
JAGODINA	67563	531	7,9	1485	22,0	3	0,2	2	0,1	1	0,1	5,6	-14,1	7	13,2
PARAĆIN	48756	335	6,9	1266	26,0	3	0,2	3	0,2	1	0,1	9,0	-19,1	1	3,0
REKOVAC	8537	43	5,0	310	36,3		0,0		0,0		0,0	0,0	-31,3		0,0
SVILAJNAC	20298	133	6,6	575	28,3		0,0		0,0		0,0	0,0	-21,8	1	7,5
ČUPRIJA	26828	173	6,4	749	27,9		0,0				0,0	0,0	-21,5	3	17,3
POMORAVSKI OKRUG	191260	1322	6,9	4925	25,8	6	0,1	5	0,1	3	0,1	4,5	-18,8	12	9,1

Broj živorođenih u Pomoravskom okrugu je u stalnom padu, kako u apsolutnim vrednostima tako i u stopama, u svim opštinama. Prema SZO faza nepovoljnog nataliteta je stopa ispod 12‰. U 2021. godini **stopa nataliteta** za okrug je **6,9** pri čemu je najniža u Rekovcu **5** a najviša u Jagodini **7,9**.

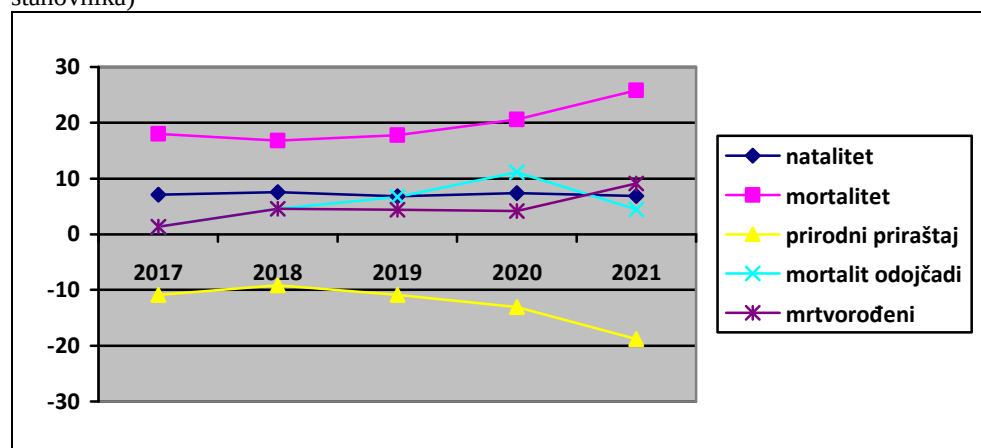
Mortalitet, umiranje, je negativna vitalna komponenta i od velikog je značaja u oceni zdravstvenog stanja stanovništva. Opšta stopa mortaliteta, odnosno ukupan broj umrlih u Pomoravskom okrugu je visok i u stalnom je porastu, vezano za sve izraženije starenje stanovništva. Prosečna stopa za okrug je **25,8**, a najvišu stopu ima opština Rekovac **36,3** i to je opština sa najstarijom populacijom.

Mortalitet odojčadi je jedan od najbitnijih indikatora socioekonomskih prilika i funkcionisanja zdravstvene zaštite žena i dece. Stope smrtnosti odojčadi su niske već duži vremenski period u okrugu, u 2021. godini je bilo 6 evidentiranih slučajeva sa stopom od **4,5**, a tolerantna granica za Evropu je do 20.

Stopa mrtvorodenih odnosno mortinataliteta u okrugu je **9,1** što je duplo više nego prethodne godine ali ipak spada u niske stope jer postoji odgovarajuća i dobro razvijena zdravstvena zaštita trudnica, dok se komplikovane trudnoće tretiraju u visoko specijalizovanim ustanovama tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite.

Prirodni priraštaj predstavlja razliku između apsolutnog broja živorođenih i umrlih na jednoj teritoriji. Izražava se stopom na 1000 stanovnika i za teritoriju okruga za 2021. godinu iznosi **-18,8** pa se može govoriti o velikoj biološkoj regresiji stanovništva, jer još od sredine osamdesetih godina prirodni priraštaj ima negativnu vrednost.

Grafikon br. 2 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u periodu od 2017-2021 (stope na 1000 stanovnika)

Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope nataliteta. Stope mortaliteta i mrtvorodenosti pokazuju rastući trend pogotovu u zadnjoj godini posmatranja. Mortalitet odojčadi je imao rastući trend da bi u zadnjoj godini naglo opao, dok prirodni priraštaj opada konstantno.

2. SOCIOEKONOMSKI POKAZATELJI OKRUGA

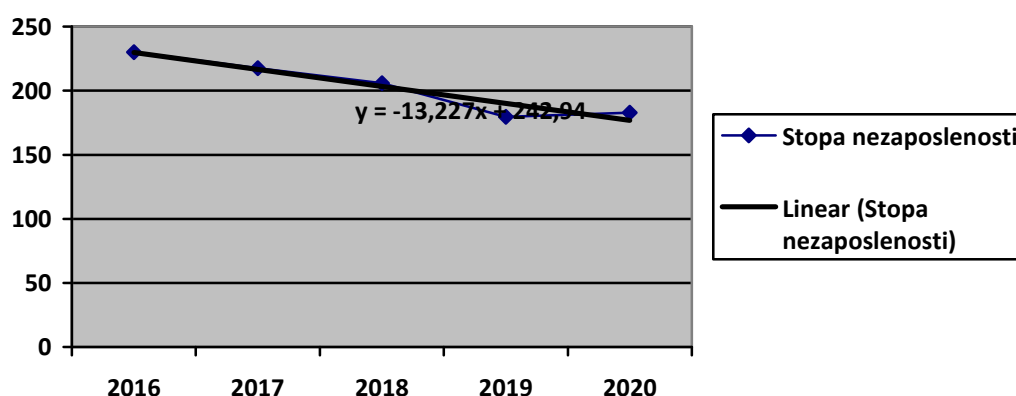
Nezaposlenost je važan socioekonomski pokazatelj stanja stanovništva određene teritorije. Iz Nacionalne službe za zapošljavanje Pomoravskog okruga dobijeni su podaci o nezaposlenim licima u 2020. Godini (nismo mogli dobiti podatke za 2021.g). Ukupno je bilo nezaposlenih **20612** lica, što je za **8,2%** manje u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrajući polnu strukturu nezaposlenih, zapaža se nešto veći broj žena (54,7%) u odnosu na muškarce. **Stopa nezaposlenosti** je **105,8 na 1000 stanovnika** (prethodne godine 179,6). Po stepenu stručne spreme, najviše je nekvalifikovanih (34,6%), zatim sa četvrtim stepenom (30,7%), pa onda sa trećim stepenom (22,8 %). Sa visokom stručnom spremom je bilo 1380 nezaposlenih lica što izraženo u procentima iznosi 6,5%. U odnosu na prethodnu godinu, beleži se neznatni

porast nezaposlenih ove kategorije za 0,2%. Posmatrajući starosnu strukturu nezaposlenih, evidentno je da ih je najviše od 55 do 59 godine (2521 lice), zatim od 50 do 54 godina (2398) i 40 do 44 (2386).

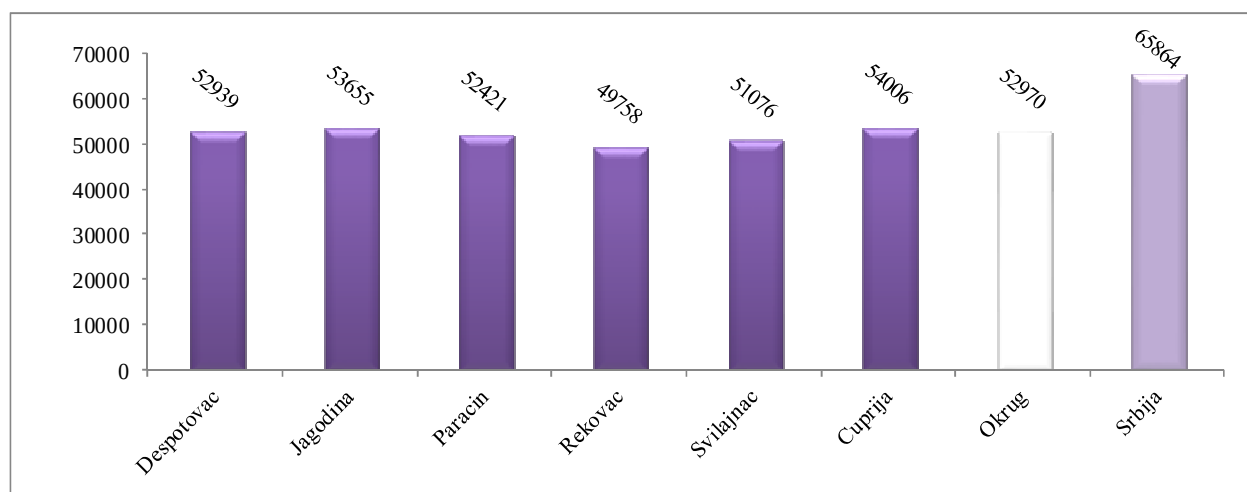
Tabela br.6 Broj i stopa nezaposlenih u Pomoravskom okrugu po opstinama ukupno i sa VSS u 2020.

red. br.	Opština	Br. radno aktivnog stanovništva 20-64 god.	Ukupan broj nezaposlenih	Stopa nezaposlenih	Broj nezaposlenih sa VSS	Stopa nezaposlenih sa VSS	% nezaposlenih sa VSS
1	Jagodina	40.002	8.080	202,0	601	15,02	7,44
2	Despotovac	11.275	1.534	136,1	94	8,34	6,13
3	Paraćin	29.056	5.947	204,7	385	13,25	6,47
4	Rekovac	4.622	1.025	221,8	31	6,71	3,02
5	Svilajnac	11.707	1.375	117,5	99	8,46	7,2
6	Čuprija	15.968	2.651	166,0	170	10,65	6,41
Pomoravski okrug		112.630	20612	183,0	1380	12,25	6,70

Grafikon br.3 Stopa nezaposlenih na 1000 radnoaktivnog stanovništva u Pomoravskom okrugu

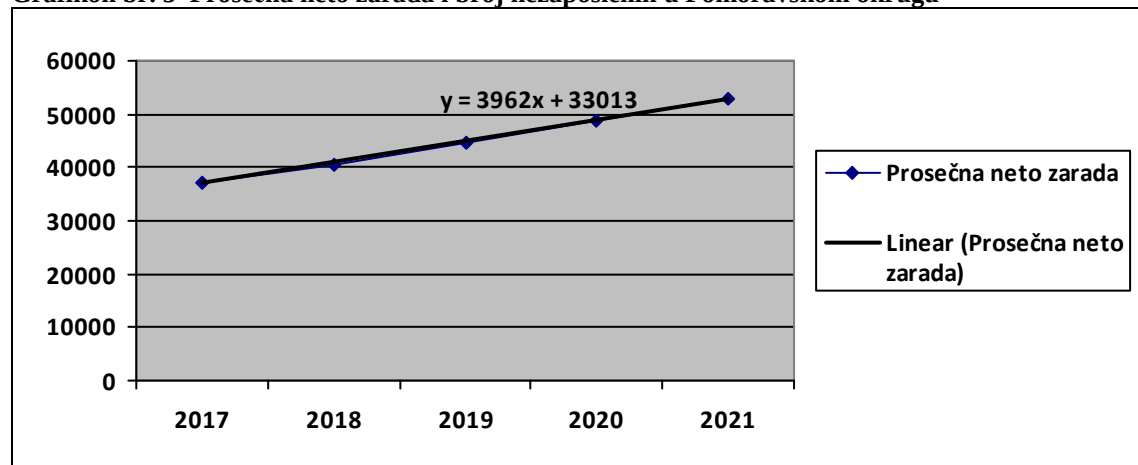

Grafikon br. 4 Prosečna neto zarada u 2021. godini

Prosečna neto zarada u 2021. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je **52970** din (prethodne godine 48920 dinara) što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio **65864.** din. Među opštinama najveći prosek ima opština Čuprija 54006 dinara ,a najniži opština Rekovac 49758 dinara. U odnosu na isti period prethodne godine evidentno je povećanje zarada za 8,3 % na nivou Pomoravskog okruga, a na nivou Srbije 9,6%.

Grafikon br. 5 Prosečna neto zarada i broj nezaposlenih u Pomoravskom okrugu

Prosečna neto zarada u prethodnih 5 godina ima trend konstatnog rasta u proseku za oko 4000 din.

MORTALITET I MORBIDITET U POMORAVSKOM OKRUGU 2021. GODINI

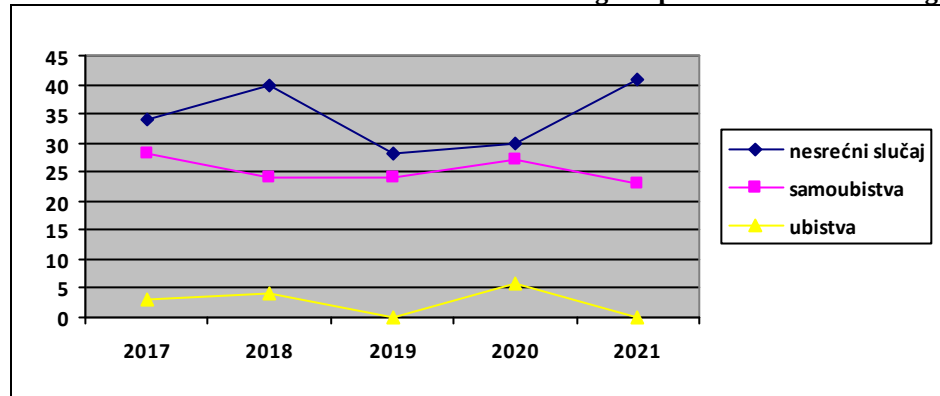
3.1. Mortalitet

Tabelom broj 7. prikazane su osnovne karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2021. godini. Prema prispelim potvrdama o smrti evidentirano je 4925 umrlih osoba na teritoriji okruga od čega je 4635 prirodnih smrti, 66 nasilnih smrti, a nepoznato je bilo 224 slučaja. Prosečna starost umrlih je 76 godina.

Tabela br. 7 Karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2021. godini

R.br.	Opština	prirodna smrt	nasilna smrt					nepoznato	prosečna starost umrlih
			svega	nesrećni slučaj	samoubistvo	ubistvo	ostalo		
1	Despotovac	507	10	5	5			23	77,34
2	Jagodina	1408	10	7	3			67	75,85
3	Paracin	1200	15	9	5		1	51	74,83
4	Rekovac	304	4	3	1			2	78,37
5	Svilajnac	510	8	7	1			57	77,04
6	Čuprija	706	19	10	8		1	24	75,28
Pomoravski okrug		4635	66	41	23		2	224	75,96

Grafikon br. 6 Nasilna smrt u Pomoravskom okrugu u periodu od 2017-2021. god.

Posmatrajući prethodni period zapaža se da broj ubistava i samoubistava imaju trend opadanja, dok nesrećni slučajevi imaju trend rasta.

Struktura umrlih prema uzroku smrti (po MKB-10 klasifikaciji) prikazana je tabelom br.8

Tabela br. 8 Struktura umrlih u opštinama Pomoravskog okruga prema uzroku smrti za 2021. godinu

Grupa bolesti	DESPOTOVAC		JAGODINA		PARAĆIN		REKOVAC		SVILAJNAC		ĆUPRIJA		OKRUG	
	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%
A00-B99	4	0,74	22	1,48	7	0,55	3	0,97	5	0,87	11	1,47	52	1,06
C00-D48	43	7,96	177	11,92	76	6,00	36	11,61	54	9,39	91	12,15	477	9,69
D50-D89	2	0,37	3	0,20	1	0,08		0,00		0,00		0,00	6	0,12
E00-E90	33	6,11	34	2,29	25	1,97	4	1,29	28	4,87	28	3,74	152	3,09
F00-F99	4	0,74	8	0,54	5	0,39	1	0,32	2	0,35	2	0,27	22	0,45
G00-H95	10	1,85	43	2,90	11	0,87	2	0,65	5	0,87	6	0,80	77	1,56
I00-I99	216	40,00	530	35,69	692	54,66	122	39,35	206	35,83	310	41,39	2076	42,15
J00-J99	21	3,89	93	6,26	27	2,13	54	17,42	30	5,22	23	3,07	248	5,04
K00-K93	9	1,67	22	1,48	19	1,50	7	2,26	6	1,04	12	1,60	75	1,52
L00-L99	2	0,37	2	0,13		0,00	1	0,32	1	0,17	3	0,40	9	0,18
M00-M99		0,00	2	0,13	1	0,08		0,00		0,00		0,00	3	0,06
N00-N99	18	3,33	48	3,23	29	2,29	9	2,90	12	2,09	18	2,40	134	2,72
O00-O99		0,00	1	0,07		0,00		0,00		0,00		0,00	1	0,02
P00-P96		0,00	3	0,20	3	0,24		0,00		0,00		0,00	6	0,12
Q00-Q99		0,00	1	0,07	1	0,08		0,00		0,00		0,00	2	0,04
R00-R99	23	4,26	69	4,65	52	4,11	2	0,65	57	9,91	24	3,20	227	4,61
V01-Y89	10	1,85	10	0,67	15	1,18	4	1,29	8	1,39	19	2,54	66	1,34
U00-U89	145	26,85	417	28,08	302	23,85	65	20,97	161	28,00	202	26,97	1292	26,23
UKUPNO	540	100,00	1485	100,00	1266	100,00	310	100,00	575	100,00	749	100,00	4925	100,00

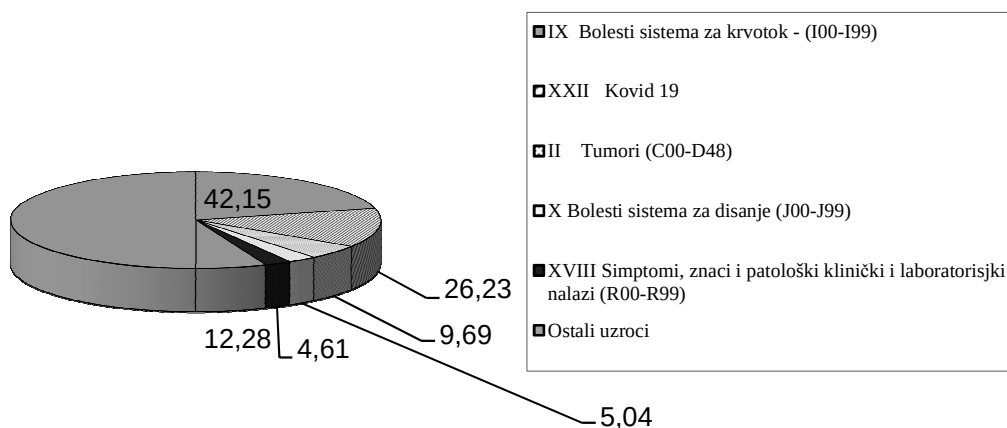
Vodeći uzroci smrti prema MKB-10 klasifikaciji su bolesti sistema za krvotok sa učešćem od 42,15% u ukupnom broju umrlih i stopom na 100.000 stanovnika od 1085,4, na drugom

mestu je Kovid 19 sa 26,2% umrlih sa stopom 675,5, a zatim tumori sa 9,7% i stopom od 249,4. Na četvrto mesto su bolesti sistema za disanje sa 5,04% i stopom 129,7. Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorisjki nalazi sa 4,6% i stopom 118,7 na 100.000 stanovnika su na petom mestu. Svi ostali uzroci smrti čine 123,28% u ukupnom broju umrluh.

Tabela br. 9 Najčešći uzroci smrti u Pomoravskom okrugu u 2021. godini

Redni broj	Grupa po MKB-10	Br.	%	Stopa na 100.000 stanovnika
1	IX Bolesti sistema za krvotok - (I00-I99)	2076	42,15	1085,4
2	XXII Kovid 19	1292	26,23	675,5
3	II Tumori (C00-D48)	477	9,69	249,4
4	X Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	248	5,04	129,7
5	XVIII Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorisjki nalazi (R00-R99)	227	4,61	118,7
	Ostali uzroci	605	12,28	316,3
	Ukupno	4925	100	

Grafikon br.7 Pet vodećih uzroka smrti

3.2. Morbiditet

Morbiditet, oboljevanje, spada u najvažnije indikatore zdravstvenog stanja. Rutinska zdravstvena statistika obezbeđuje informacije o raširenosti pojedinih oboljenja, ali samo u delu stanovništva koji je koristio zdravstvenu zaštitu. To je takozvani registrovani morbiditet koji se može podeliti na vanbolnički i bolnički.

.2.1 Vanbolnički morbiditet

Osnovne karakteristike vanbolničkog morbiditeta su prikazane kroz registrovana oboljenja u službama primarne zdravstvene zaštite i to službe za zdravstvenu zaštitu dece, školske dece i omladine, službe opšte medicine i službe medicine rada, iz izveštaja o radu navedenih službi.

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2021. godini 47517 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 60,7 % u ukupnom morbiditetu, simptomi,

znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 13,4%, Kovid 19 6%, bolesti kože i potkožnog tkiva sa 2,8% i Povrede 2,3%.

Tabela br. 10 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu dece na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	28847	60,7
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	6356	13,4
XXII	Šifre za posebne namene	U04, U07	2847	6,0
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L90	1344	2,8
XIX	Povrede trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	1090	2,3
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	47517	100,0

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2021. godini 36650 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 36,4 % u ukupnom morbiditetu, Kovid 19 13,9%, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 9,6%, povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora 7,5% , bolesti kože i potkožnog tkiva sa 5,7% .

Tabela br.11 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zaštitu zdravlja školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	12962	36,4
XXII	Šifre za posebne namene	U04, U07	4960	13,9
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	3439	9,6
XIX	Povrede trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	2690	7,5
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L90	2030	5,7
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	35650	100,0

U službama opšte medicine u domovima zdravlja Pomoravskog okruga registrovano je ukupno 282736 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 20,2%, bolesti sistema krvotoka sa učešćem od 14,2%, Kovid 19 9,7%, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 9,0%, i bolesti mokraćno-polnog sistema 7,9% .

Tabela br.12 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama opšte medicine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. Godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	57216	20,2
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	40173	14,2
XXII	Šifre za posebne namene	U04, U07	27456	9,7
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	25535	9,0
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	22461	7,9
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	282736	100,0

Radno aktivno stanovništvo Pomoravskog okruga najčešće je, prema izveštaju **službi medicine rada**, u 2021. godini bolovalo od bolesti sistema za disanje odnosno u 32,3% slučajeva od ukupno registrovanih 15659 oboljenja. Na drugom mestu su bolesti sistema krvotoka sa 18,4%, zatim Bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva 14,4% , simptomi i znaci patološki, klinički i laboratorijski znaci 11,1% bolesti mokraćno polnog sistema 4% .

Tabela br. 13 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama medicine rada na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. Godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	5062	32,3
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	2879	18,4
XIII	Bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	2260	14,4
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	1743	11,1
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	624	4,0
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	15659	100,0

U službama za **zdravstvenu zaštitu žena** najveći procenat poseta je bio zbog bolesti mokraćno polnog sistema, a u **službama hitne pomoći** je najveći broj poseta evidentiran pod šifrom nekog simptoma bez precizne dijagnoze u 25,6% slučajeva, dok su na drugom mestu bolesti sistema krvotoka 18,4% , a zatim povrede , trovanja i ostali spoljni faktori 15,9%.

Tabela br. 14 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu žena na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	7913	80,4
XV	Trudnoća, rađanje i babinje	O00-O99	631	6,4
II	Tumori	C00 - D48	581	5,9
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	275	2,8
I	Zarazne bolesti i parazitarne bolesti	(A00 - B99)	141	1,4
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	9847	100,0

Tabela br. 15 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za hitnu medicinsku pomoć na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
XVIII	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	15795	24,7
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	13538	21,2
XIX	Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnjih faktora	S00-T98	9154	14,3
XIII	Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	3524	5,5
IV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma	E00-E90	3207	5,0
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	63924	100,0

3.2.2.Morbiditet od zaraznih i hroničnih nezaraznih bolesti

Godina 2021. je protekla u znaku epidemije Kovida 19 kako na teritoriji Pomoravskog okruga tako i u celom svetu. Prijavljivanje ostalih zaraznih bolesti bilo je zapostavljeno, tako da je registrovan neznatni broj koji nije uporediv sa prethodnim godinama, pa ćemo akcenat staviti i prikazati podatke vezane za epidemiju Sars Cov-19.

Tabela br. 16 . Ukupan broj testiranih, pozitivnih i preminulih na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini

Red. broj	Opština	Broj testiranih	Broj pozitivnih	% pozitivnih	Broj umrlih	% umrlih
1.	Despotovac	10011	2633	26,30	166	6,30
2.	Jagodina	49734	11050	22,22	354	3,20
3.	Paraćin	29126	8825	30,30	338	3,83
4.	Rekovac	5964	1413	23,69	57	4,03
5.	Svilajnac	10225	2808	27,46	150	5,34
6.	Čuprija	20301	4448	21,91	237	5,33
Pomoravski okrug		125361	31177	24,87	1303	4,18

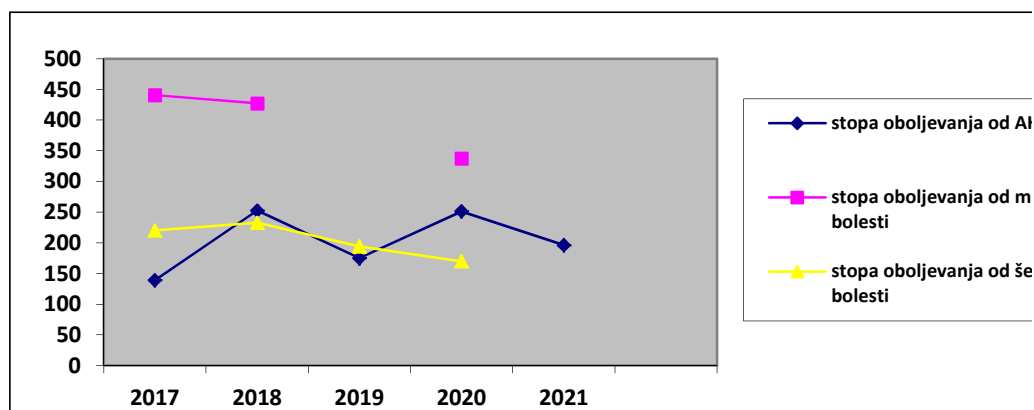
Ukupno je na teritoriji okruga testirana 125361 osoba od čega je 31177 ili 24,9% bilo pozitivnih. Umrlih je ukupno 1303 ili 4,18% od broja obolelih.

Hronične nezarazne bolesti: bolesti srca i krvnih sudova, maligni tumori, šećerna bolest, opstruktivna bolest pluća, povrede i trovanja, poremećaji mentalnog zdravlja i druge, već decenijama dominiraju u našoj nacionalnoj patologiji. Bolesti srca, krvnih sudova i maligni tumori činili su oko polovine svih uzroka smrti tokom 2021. godine. Nešto manje od polovine svih smrtnih ishoda (42,1%) bilo je posledica umiranja od bolesti sistema krvotoka, a skoro svaka peta umrla osoba bila je žrtva malignog tumora (pre korone) a sada svaka deseta, jer je korona pospešila smrt mnogih obolelih od malignih bolesti gde je kao uzrok smrti naveden Kovid 19.

Tabela br. 17 Broj obolelih i umrlih od vodećih hronično nezaraznih bolesti u poslednjih 5 godina

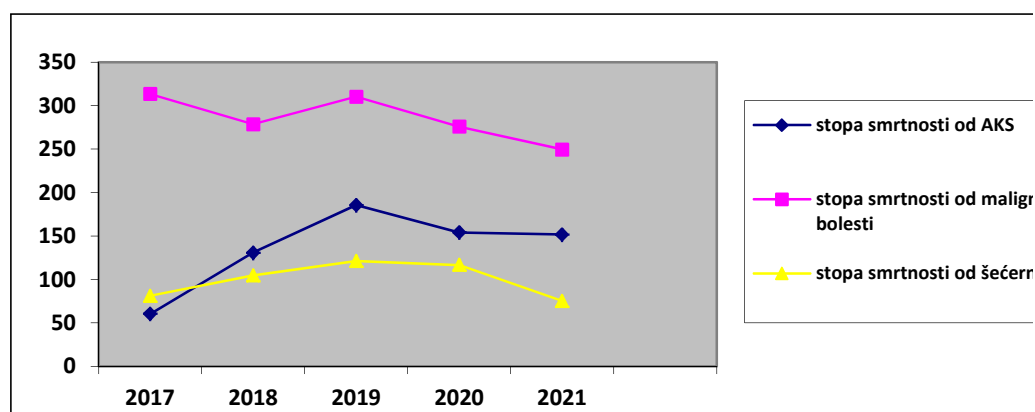
Godina	HRONIČNE NEZARAZNE BOLESTI											
	Akutni koronarni sindrom				Maligne bolesti				Dijabetes melitus			
	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa
2017	281	139,1	122	60,4	890	440,5	633	313,3	445	220,3	164	81,2
2018	504	252,4	261	130,7	853	427,1	556	278,4	465	232,9	209	104,7
2019	345	174,8	366	185,4			612	310,1	383	194,1	239	121,1
2020	489	251,2	300	154,1	645	337,2	537	275,8	330	169,5	227	116,6
2021	375	196,06	290	151,6			477	249,4			144	75,3

Grafikon br. 8 Nestandardizovane Stope incidence vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2017. do 2021. na 100.000 stanovnika

Kao najteži oblik ishemijskih bolesti srca, **akutni koronarni sindrom (AKS)** vodeći je zdravstveni problem u razvijenim zemljama sveta, a poslednjih nekoliko decenija i zemljama u razvoju. Akutni koronarni sindrom uključuje akutni infarkt miokarda i nestabilnu anginu pectoris. Podaci iz populacionog registra za AKS pokazuju da je u 2020. godini od ovog sindroma umrlo je 290 osoba što je za 10 manje nego prethodne godine. Stopa smrtnosti u 2021. iznosila je 151,6 na 100.000 stanovnika što je neznatno manje nego prethodne godine. Nestandardizovana stopa novoobolelih je bila 196,2 što je pad u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon br. 9 Nestandardizovane Stope smrtnosti vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2017. do 2021. na 100.000 stanovnika

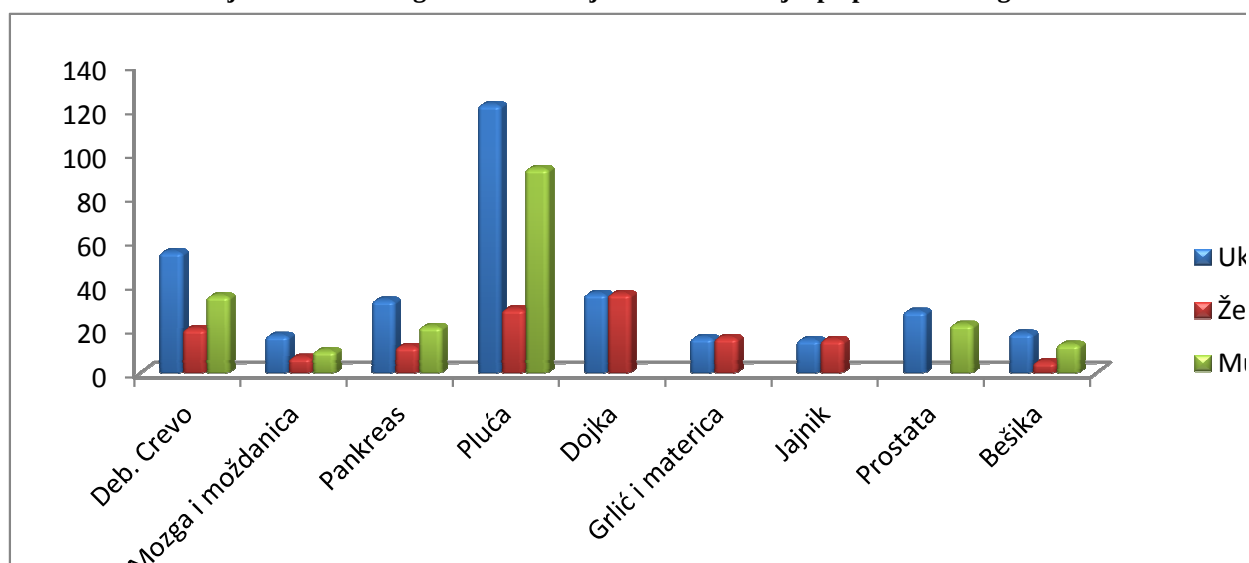

Epidemiološka situacija **malignih tumora** u našoj zemlji do nedavno je praćena samo na osnovu podataka o umiranju, iako je registar za rak ustanovljen još 1970. godine. Sa reorganizacijom populacionog registra za rak u centralnoj Srbiji od 1996. do danas stope obolevanja su se udvostručile. Na teritoriji centralne Srbije u periodu od 2006. do 2015. godine, godišnje je u proseku od malignih bolesti obolevalo 26.183 osoba, dok je približno 14.877 osoba umiralo od raka.

Na osnovu podataka registra za rak Pomoravskog okruga, u 2020. godini obolelo je 645 osoba od malignih tumora(Incidencija je iznosila je 337,2 na 100.000 stanovnika), dok za 2019. i 2021. godinu još nisu kompletirani podaci o novootkrivenim slučajevima, a 477 osoba je umrlo u 2021.god .Stopa smrtnosti za 2021.iznosila je 249,4 na 100.000 stanovnika (prethodne godine 275,8).

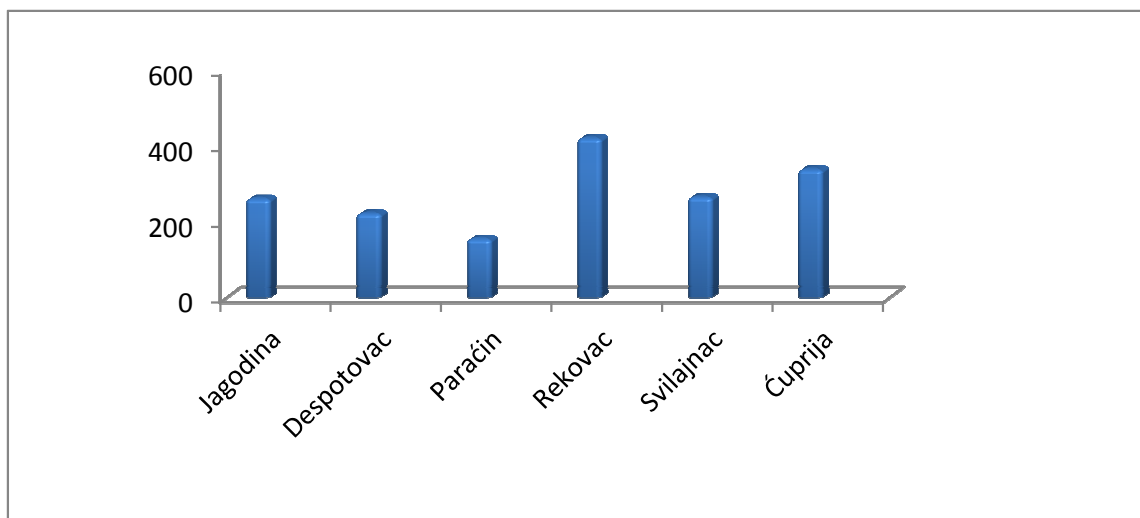
Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obolevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma ,raka prostate I pankreasa. Kod žena, maligni tumor sa smrtnim ishodom najčešće je bio lokalizovan na dojci, plućima , debelom crevu i rektumu ,grliću i telu materice I jajniku.

Grafikon br. 10 Broj umrlih od malignih tumora najčešćih lokalizacija po polu u 2021. godini.

Među opštinama Pomoravskog okruga, najveću stopu smrtnosti od malignih bolesti u 2021. godini imao je Rekovac, a najmanju Paraćin.

Grafikon br. 11 Stope mortalitet od malignih bolesti po opštinama Pomoravskog okruga u 2021. godini.

Šećerna bolest jedna je od najčešćih nezaraznih bolesti. Broj obolelih od šećerne bolesti već duži niz godina raste i poprima razmere globalne epidemije. Prema proceni International Diabetes federation danas u svetu od dijabetesa boluje približno 425 miliona ljudi, a procenjuju da će broj obolelih od dijabetesa do 2045. godine biti čak 629 miliona. Prema proceni WHO u 2016.god šećerna bolest je bila na 7 mestu po uzroku smrtnosti. Iako se najviše incidencije registruju u razvijenim zemljama, najveći porast obolelih očekuje se u zemljama u razvoju. Procenjuje se da danas u Srbiji sa dijagnozom dijabetesa boluje približno 710.000 osoba ili 10% populacije. Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji trend porasta broja umrlih u poslednjih pet godina. Za 2021.godinu podatke o broju novoobolelih nemamo jer zdravstvene ustanove više ne dostavljaju prijave. Od posledica šećerne bolesti umrlo je u 2021. godini 144 osoba sa stopom smrtnosti 75,3 na 100.000 stanovnika tako da se stopa smrtnosti vratila na nivo od 2017. Godine posle čega je do 2020. godine imala uzlazni trend.

Podatke o novoobolelima od HNB treba uzeti sa rezervom, jer je kvalitet dobijenih podataka uvek diskutabilan i zavisi od revnosti i ažurnosti lekara koji prijavljuju novootkrivene slučajeve.

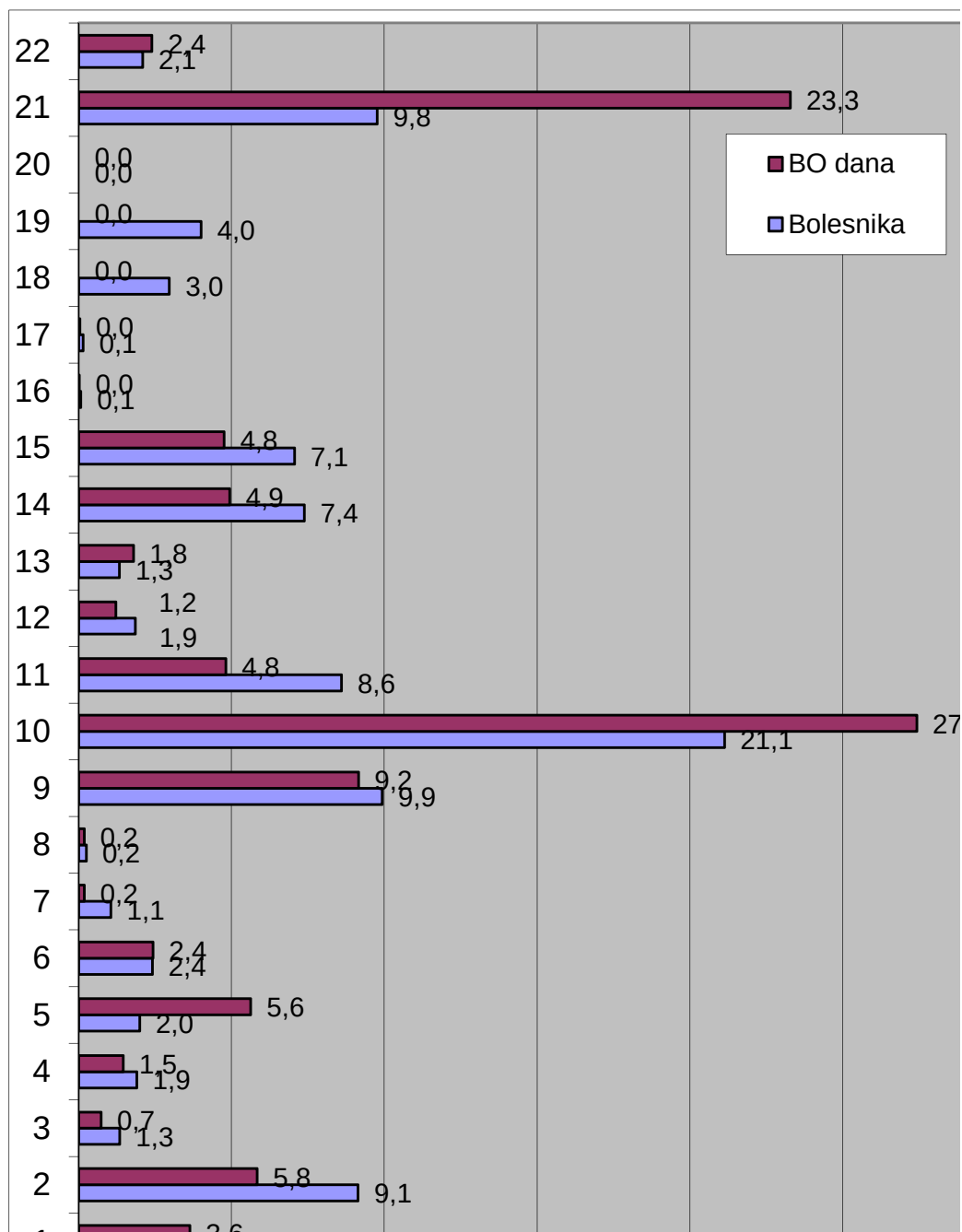
3.2.3. Bolnički morbiditet

Tabela br. 18 Struktura bolesnika i bolničkih dana (brojčana i procentualna) prema grupama bolesti u bolnicama Pomoravskog okruga u 2021. godini

Grupa bolesti		ĆUPRIJA		JAGODINA		PARACIN		DESPOTOVAČ		SVILAJNAC		OKRUG	
		Bolesnika	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnika	BO dana
I A00-B99	broj	296	2419	319	3041	723	1055	1	15	6	37	1345	6567
	%	2,6	2,2	4,8	7,0	12,2	3,2	0,8	0,8	3,4	2,4	5,5	3,6
II * C00-C97	broj	570	3465	300	2759	186	2038	18	360	3	35	1077	8657
	%	4,9	3,1	4,5	6,4	3,1	6,1	14,9	18,5	1,7	2,3	4,4	4,8
II ** D10-D36	broj	536	373	77	137	96	85	0		0	0	709	595
	%	4,7	0,3	1,2	0,3	1,6	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	2,9	0,3
II *** D37-D48	broj	245	719	140	369	61	163	0		1	19	447	1270
	%	2,1	0,6	2,1	0,9	1,0	0,5	0,0	0,0	0,6	1,2	1,8	0,7
III D50-D89	broj	96	464	139	397	86	378	1	8	6	79	328	1326
	%	0,8	0,4	2,1	0,9	1,4	1,1	0,8	0,4	3,4	5,2	1,3	0,7
IV E00-E90	broj	299	1533	91	419	47	320	5	115	23	249	465	2636
	%	2,6	1,4	1,4	1,0	0,8	1,0	4,1	5,9	13,1	16,3	1,9	1,5
V F00-F99	broj	311	5824	123	2444	46	1812	3	22	5	44	488	10146
	%	2,7	5,2	1,9	5,7	0,8	5,4	2,5	1,1	2,8	2,9	2,0	5,6
VI G00-G99	broj	429	3461	63	278	87	479	7	151	4	19	590	4388
	%	3,7	3,1	0,9	0,6	1,5	1,4	5,8	7,7	2,3	1,2	2,4	2,4
VII H00-H59	broj	257	333	0	0	0	0	0	0	0	0	257	333
	%	2,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,2
VIII H60-H95	broj	31	170	17	101	13	59	0	0	0	0	61	330
	%	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
IX I00-I99	broj	1191	9096	702	4015	468	2727	28	342	36	335	2425	16515
	%	10,3	8,1	10,6	9,3	7,9	8,2	23,1	17,5	20,5	21,9	9,9	9,2
X J00-J99	broj	1993	20374	1708	16247	1397	12300	18	170	43	333	5159	49424
	%	17,3	18,1	25,7	37,6	23,5	36,8	14,9	8,7	24,4	21,8	21,1	27,4
XI K00-K93	broj	740	3560	633	2673	721	2417	2	10	4	22	2100	8682
	%	6,4	3,2	9,5	6,2	12,1	7,2	1,7	0,5	2,3	1,4	8,6	4,8
XII L00-L99	broj	251	1166	98	422	99	478	3	124	2	13	453	2203
	%	2,2	1,0	1,5	1,0	1,7	1,4	2,5	6,4	1,1	0,9	1,9	1,2
XIII M00-M99	broj	186	1951	75	784	56	372	3	42	6	87	326	3236
	%	1,6	1,7	1,1	1,8	0,9	1,1	2,5	2,2	3,4	5,7	1,3	1,8
XIV N00-N99	broj	1045	6645	323	770	399	1090	13	251	23	150	1803	8906
	%	9,1	5,9	4,9	1,8	6,7	3,3	10,7	12,9	13,1	9,8	7,4	4,9
XV O00-O99	broj	344	1919	772	3368	609	3297	0	0	0	0	1725	8584
	%	3,0	1,7	11,6	7,8	10,2	9,9	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1	4,8
XVI P00-P96	broj	9	14	6	22	3	13	0	0	0	0	18	49
	%	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
XVII Q00-Q99	broj	31	56	4	12	0	0	0	0	1	0	36	68
	%	0,3	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,1	0,0
XVIII R00-R99	broj	197	1058	208	1057	307	863	9	113	4	11	725	
	%	1,7	0,9	3,1	2,4	5,2	2,6	7,4	5,8	2,3	0,7	3,0	0,0
XIX S00-T98	broj	625	5731	113	854	225	2338	7	136	8	90	978	
	%	5,4	5,1	1,7	2,0	3,8	7,0	5,8	7,0	4,5	5,9	4,0	0,0
XX V01-Y98	broj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
XXI Z00-Z99	broj	1739	41223	477	422	166	233	2	87	1	5	2385	41970
	%	15,1	36,7	7,2	1,0	2,8	0,7	1,7	4,5	0,6	0,3	9,8	23,3
XXII	broj	105	837,0	259	2609,0	152	894,0	1	4,0	0	0,0	517	4344
U00-U89	%	0,9	0,7	3,9	6,0	2,6	2,7	0,8	0,2	0,0	0,0	2,1	2,4
УКУПНО	broj	11526	112391	6647	43200	5947	33411	121	1950	176	1528	24417	180229
	%	100,0	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Tabelama br. 18 i 19 prikazan je bolnički morbiditet na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini. Posmatrajući strukturu lečenih prema grupi bolesti najveći procenat bolesnika lečen je od bolesti organa za disanje 21,1%, bolesti sistema krvotoka sa 9,9%, bolesti sistema za varenje 8,6 %, zarazne i parazitarne bolesti uključujući i Kovid 19 7,6%, trudnoća i porođaji 7,1%, bolestima mokraćno-polnog sistema 7,4%.

Grafikon br. 12 Procentualna struktura bolesnika i bolničkih dana prema grupama bolesti po MKB X u bolnicama Pomoravskog okruga u 2021.godini

Posmatrajući strukturu lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti može se uočiti da je grupa predškolske dece u najvećem procentu bolnički lečena od zaraznih i parazitarne bolesti (A00-B99) 35,5%, a zatim bolesti organa za disanje (J00-J99) 24,6%. Školska deca i omladina su najčešće lečena od zaraznih i parazitarne bolesti 22,4% i bolesti organa za varenje 13,06%, dok je mlađe radno aktivno stanovništvo od 19-44 godina najčešće u bolnicama boravilo zbog trudnoće i rađanja 37,5% i mokraćno polnih bolesti 9,4%, i

respiratornih bolesti u istom procentu. Stanovništvo u uzrastu od 45-64 godina u bolnici je bilo najčešće zbog bolesti respiratornih organa 26,3% , srca i krvnih sudova 11% , bolesti organa za varenje 9,3%, dok je populacija preko 65 godina starosti u 28,4% slučajeva bolnički lečena od bolesti organa za disanje , 15% od bolesti kardiovaskularnog sistema , i 8,4% od bolesti organa za varenje.

Tabela br. 19 Struktura lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti u 2021. godini u bolnicama Pomoravskog okruga

		БОЛЕСНИЦИ									
		0 до 06		07 до 18		19 до 44		45 до 64		преко 65	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
I	A00 - B99	553	35,52	346	22,37	70	1,57	129	2,34	264	2,81
II	C00 – C97	1	0,06	4	0,26	46	1,03	312	5,66	693	7,37
	D10 – D36	2	0,13	51	3,30	223	5,00	241	4,37	184	1,96
	D37 – D48		0,00	3	0,19	52	1,17	143	2,60	248	2,64
III	D50 – D89	11	0,71	9	0,58	36	0,81	74	1,34	177	1,88
IV	E00 - E90	28	1,80	58	3,75	92	2,06	106	1,92	173	1,84
V	F00 – F99	1	0,06	22	1,42	163	3,65	173	3,14	88	0,94
VI	G00 – G99	22	1,41	51	3,30	97	2,17	158	2,87	223	2,37
VII	H00 – H59		0,00	6	0,39	10	0,22	31	0,56	196	2,09
VIII	H60 – H95	17	1,09	15	0,97	6	0,13	13	0,24	8	0,09
IX	I00 – I99	8	0,51	105	6,79	137	3,07	610	11,07	1407	14,97
X	J00 – J99	383	24,60	160	10,34	417	9,35	1449	26,30	2673	28,44
XI	K00 – K93	231	14,84	202	13,06	299	6,70	515	9,35	785	8,35
XII	L00 – L99	19	1,22	62	4,01	128	2,87	111	2,01	119	1,27
XIII	M00–M99	3	0,19	10	0,65	43	0,96	121	2,20	142	1,51
XIV	N00 – N99	56	3,60	84	5,43	419	9,39	527	9,57	524	5,57
XV	O00 – O99	1	0,06	41	2,65	1671	37,47	4	0,07	0	0,00
XVI	P00 – P96	17	1,09	0	0,00	1	0,02	0	0,00	0	0,00
XVII	Q00–Q99	16	1,03	15	0,97	2	0,04	2	0,04	1	0,01
XVIII	R00 – R99	118	7,58	163	10,54	79	1,77	115	2,09	235	2,50
XIX	S00 – T98	50	3,21	72	4,65	173	3,88	219	3,98	434	4,62
XX	V01 – Y98		0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XXI	Z00 – Z99	20	1,28	51	3,30	262	5,87	340	6,17	539	5,73
XXII	U04, U07		0,00	17	1,10	34	0,76	116	2,11	287	3,05
УКУПНО		1557	100,00	1547	100,00	4460	100,00	5509	100,00	9400	100,00

4. ŽIVOTNA SREDINA

Prikaz podataka o stanju životne sredine odnosi se na snabdevanje stanovništva i ispitivanje higijenske ispravnosti vode za piće, zdravstvenu ispravnost namirnica, kvalitet voda iz javnih bazena i kvalitet vazduha.

Svi gradski i seoski vodovodi na teritoriji Pomoravskog okruga su pod stalnim nadzorom i kontrolom Zavoda za javno zdravlje Čuprija. To podrazumeva uzorkovanje, analizu (hemijsku i bakteriološku), stalan higijensko-sanitarni nadzor sa lokalnom sanitarnom inspekcijom. Stanovnici okruga snabdevaju se vodom iz 6 gradskih vodovoda odnosno izvorišta, na koje je priključeno 82,4% gradskog stanovništva, seoske vodovode kojih ima 8 koji se redovno ispituju na higijensku ispravnost. Dezinfekcija i ispitivanje higijenske ispravnosti vrši se redovno.

U 2021. godini uzeto je ukupno 1847 uzoraka vode iz gradskih vodovoda za bakteriološki pregled od kojih je 28 uzoraka ili 1,52 % bilo neispravno. Za fizičko hemijski pregled je uzeto 1847 uzoraka voda, a 5 ili 0,27 % je bilo neispravno. Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne bakterije, Pseudomonas aeruginosa, Streptococcus fecalis, ABM a hemijske, povećana mutnoća, nitriti.

Tabela br. 20 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz gradskih vodovoda u 2021. godini

Redn i broj	VODOVOD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO -HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ČUPRIJA	272	14	5,14	ABM, ukup.kolifPse	272	3	1,10	mutnoća
2	JAGODINA	611	1	0,16	Streptococcus fek	611	0	0,00	
3	PARAĆIN	627	5	0,79	ABM, Klebsiela	627	1	0,16	mutnoća
4	SVILAJNAC	202	3	1,48	ABM, Pseudomonas	202	1	0,50	nitriti
5	DESPOTOVAC	96	5	5,20	AMB, klebsiela, Stre	96	0	0,00	
6	REKOVAC	39	0	0,00		39	0	0,00	
UKUPNO :		1847	28	1,52		1847	5	0,27	Mutnoća, Fe, Mn

Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji 8 registrovanih seoskih vodovoda. Tokom 2021. godine iz ovih vodovoda je uzeto 265 uzoraka vode radi ispitivanja higijenske ispravnosti od kojih je 9,06% bilo hemijski a 6,79% bakteriološki neispravno.

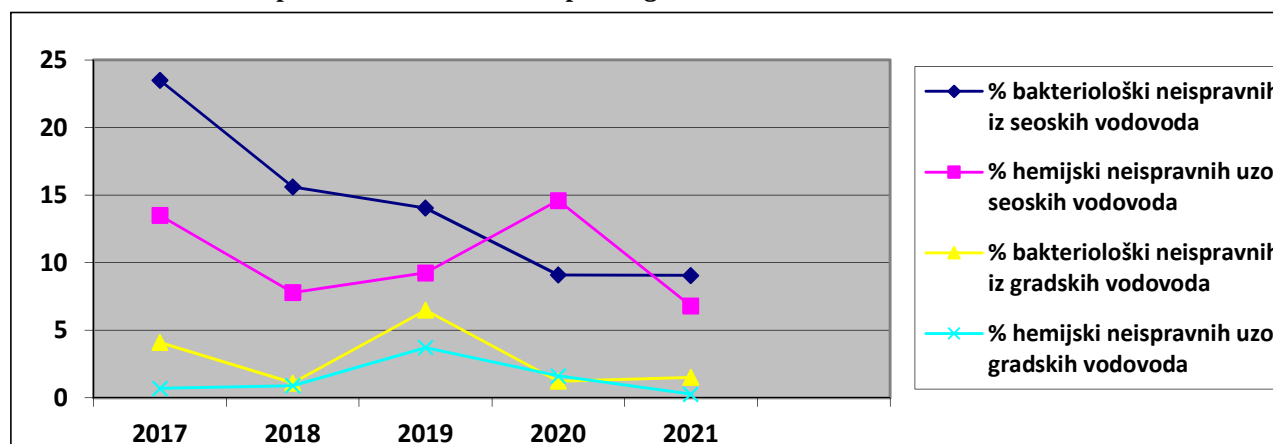
Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile AMB, streptokoke fek. ukupne koliformne, kolif. fekalne bakterije pseudomonas aeruginosa, a hemijske povećana mutnoca, boja, mangana i gvožđa.

Tabela br. 21 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz seoskih vodovoda u 2021 godini

Redn i broj	VODOVOD	FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED				BAKTERIOLOŠKI PREGLED			
		Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	Čuprija	63	12	19,0	mutnoća, nitriti, Mn, Fe, boja	63	6	9,5	porekla i streptococcus fekalnog porekla
2	Svilajnac	36	8	22,2	boja, mutnoća, M	36	8	0,0	AMB streptokoke fek. por
3	Despotovac	22	0	0,0		22	0	0,0	
4	Paraćin	144	4	2,8	mutnoća	144	4	2,8	Fekalnog porekla i
UKUPNO :		265	24	9,06		265	18	6,79	Fekalnog porekla i

U navedenom periodu, fizičko-hemijska neispravnost kontrolisanih uzoraka vode za piće u seoskim i gradskim vodovodima ima trend blagog rasta. Mikrobiološka neispravnost vode u seoskim vodovodima pokazuje primetan pad u posmatranom periodu što pokazuje znatno poboljšanje kvaliteta vode za piće.

Grafikon br. 13 % neispravnih uzoraka vode za piće iz gradskih i seoskih vodovoda

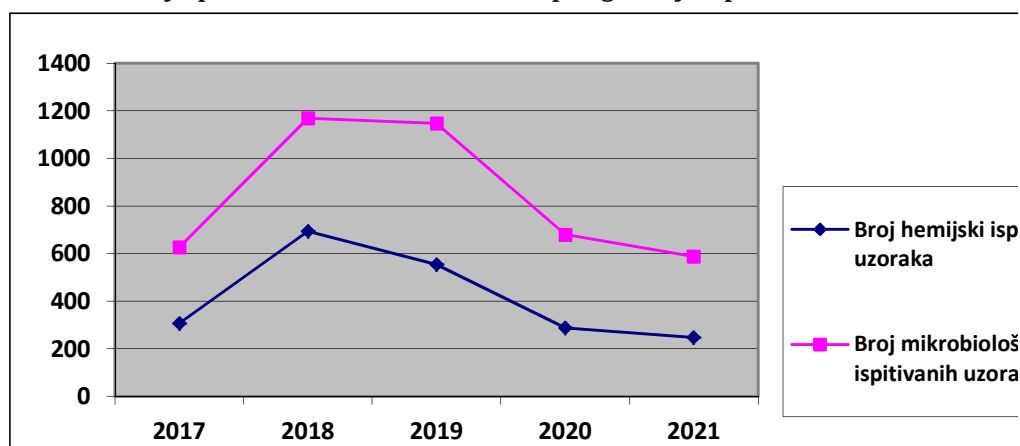

U Zavodu za javno zdravlje u Čupriji se, u skladu sa Zakonom o **bezbednosti hrane** („Sl. glasnik RS”, br. 17/2019), tokom 2021. godine kontinuirano ispitivala zdravstvena bezbednost/ispravnost 18 grupa namirnica. Na mikrobiološku ispravnost ispitano je 588 uzorka, a na fizičko- hemijsku 247.

Tabela br. 22 Vrsta i broj ispitivanih namirnica na mikrobiološku i hemijsku ispravnost u 2021. godini

Redni br.	Grupa namirnica	Mikrobiološka analiza	Hemijska analiza
1.	Mleko i mlečni proizvodi	12	0
2.	Meso i proizvodi od mesa	29	0
3.	Jaja	/	0
4.	Žitarice i brašno	1	1
5.	Hleb, testenine	13	110
6.	Kolači i bombone	51	18
7.	Šećer, čokolada	2	3
8.	Voće	0	13
9.	Povrće	0	9
10.	Aditivi i začini	1	1
11.	Kafa	3	2
12.	Sladoled	4	0
13.	Bezalkoholna pića	14	10
14.	Predmeti opšte upotrebe	13	72
15.	Gotova jela	0	4
16.	Pesticidi	0	9
17.	Med	0	5
18.	Ostalo	446	0
19.	Ukupno	588	247

Grafikon br. 14 Broj ispitivanih uzoraka namirnica u petogodišnjem periodu

Bazeni za kupanje i rekreaciju su kontrolisani u letnjoj sezoni najčešće po zahtevu vlasnika, a manji broj i po zahtevu inspekcijskih organa. Broj uzetih uzoraka je 107 što je relativno mali broj za praćenje ispravnosti vode u bazenima. Neophodno je vlasnike bazena obavezati da ispravnost vode kontrolišu više puta u toku sezone kupanja.

Prva verzija Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti bazenskih voda, propisivala je veći broj uzoraka, odnosno češće ispitivanje higijenske ispravnosti vode bazena. Izmena Pravilnika koje su usledile, propisale su minimalni broj uzoraka vode za kupanje i velika većina vlasnika se toga pridržavala.

Tabela br. 23 Rezultati fizičko- hemijskog i mikrobiološkog ispitivanja vode iz javnih bazena na teritoriji Pomoravskog okruga

Godina	Ukupan broj uzoraka	Neispravni uzorci			
		Mikrobiološki	%	Fiz.-hemijski	%
2013	36	5	13,9	13	36,1
2014	52	11	21,2	12	23,1
2015	99	10	10,1	36	36,4
2016	73	7	9,6	26	35,6
2017	69	24	34,8	24	34,8
2018	58	2	3,4	28	48,3
2019	94	7	7,4	21	22,3
2020	80	2	2,5	3	3,7
2021	107	1	1,07	3	2,60

Najčešći uzroci mikrobiološke neispravnosti u 2021. godini su AMB i pseudomonas aerug. a hemijske su hlorig. a hlorig. a hlorig.

ISPITIVANJE KVALITETA VAZDUHA NA TERITORIJI POMORAVSKOG OKRUGA U PERIODU 2017.-2021.g.

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji vrši monitoring kvaliteta vazduha u okviru državne mreže za kontrolu kvaliteta vazduha.

Sistematski monitoring se vrši na osnovu Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl.gl. RS“, broj 11/10, 75/10 i 63/13).

Merenja se vrše svakodnevno na mernim mestima utvrđena Uredbom o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Sl. Glasnik RS“, broj 58/11).

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, vrši merenja koncentracija zagađujućih materija, na sledećim mernim mestima:

-sumpordioksid (SO_2), azotdioksid (NO_2) i čađ u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78 i Jagodini na jednom mernom mestu ul. Kralja Petra I br.6.

-ukupne taložne materije (sa analizom teških metala: olovo (Pb), kadmijum (Cd), cink (Zn)) u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji ul. M. Novakovića br.78 i na jednom mernom mestu u Jagodini Opština, ul. Kralja Petra I br.6..

-suspendovane čestice (PM_{10}) sa analizom teških metala (olovo (Pb), kadmijum (Cd), nikl (Ni), Arsen (As)) – u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78.

Statistički obrađeni rezultati merenja prikazani su tabelarno i grafički

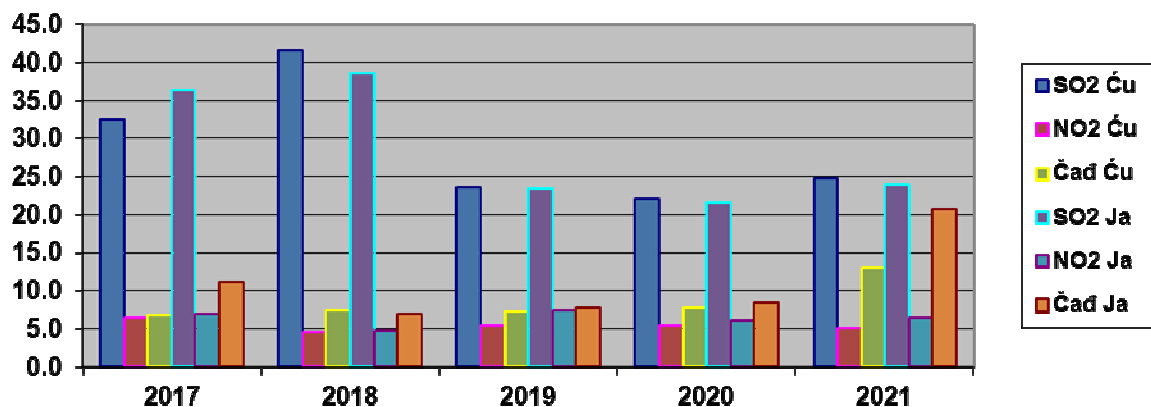
Tabela 24. Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2017- 2021.g.

[illegible]

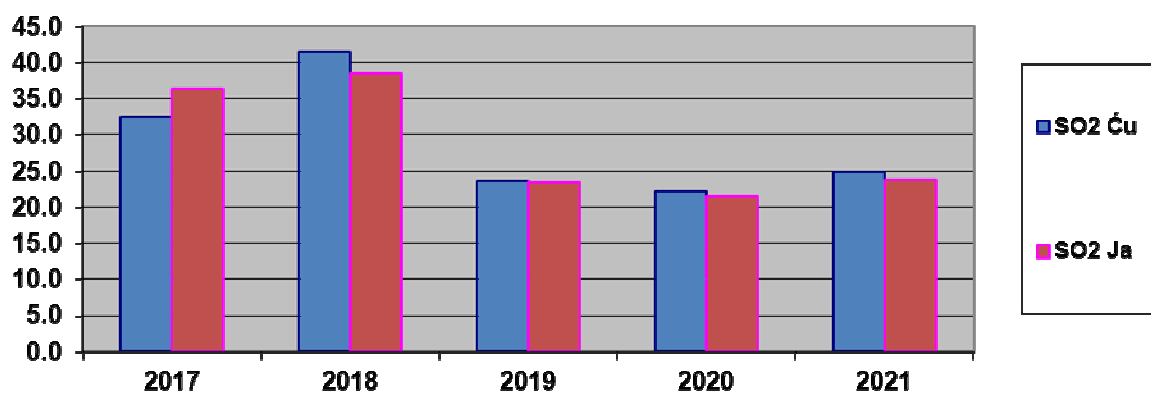
Tabela 25 . Srednje godišnje koncentracije taložnih materija i suspendovanih čestica na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2017- 2021.g.

		2017		2018		2019		2020		2021	
Naselje	Parametri	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	12	49	12	53	12	48	12	48	12	50
	Srednja vrednost (μg /m ³)	234,41	48,08	167,58	49,91	127,33	47,42	202,5	42,75	135,07	29,14
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	1	13	0	25	0	16	0	15	1	8
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	12	-	12	-	12	-	12	-	12	-
	Srednja vrednost (μg /m ³)	249,71	-	151,75	-	126,67	-	209,8	69,7	134,84	-
	Merna mesta	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
	Broj dana merenja >GV	1	-	0	-	0	-	0	0	0	-

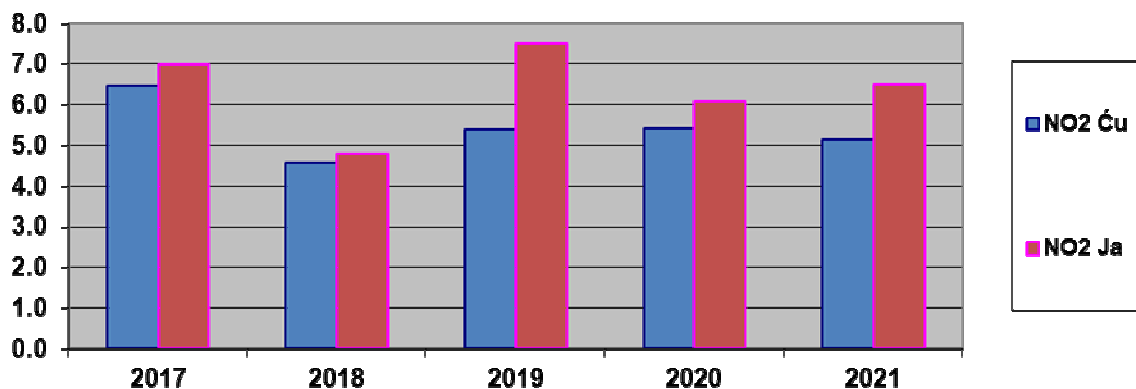
Grafikon 15. Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2017- 2021.g.

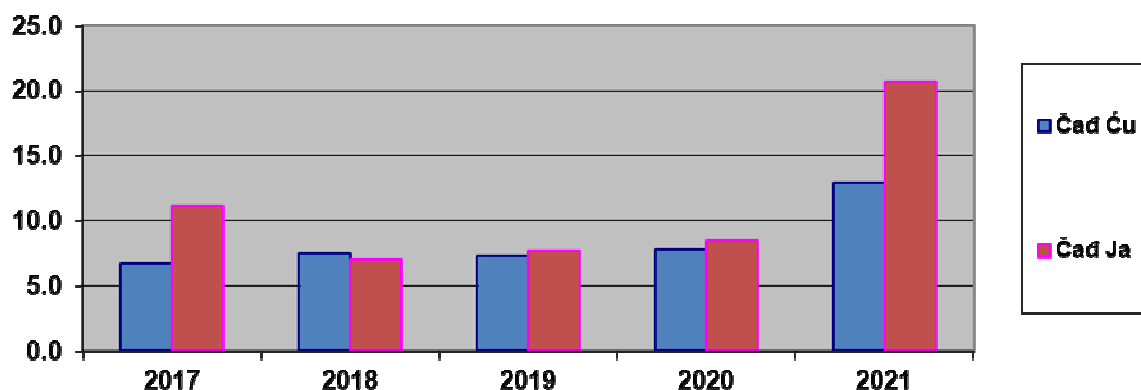
Grafikon 16. Srednje godišnje koncentracije SO₂ na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2017- 2021.g.

Grafikon 17. Srednje godišnje koncentracije NO₂ na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2017- 2021.g.

Grafikon 18. Srednje godišnje koncentracije čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2017- 2021.g.

5. OBAVEZNA IMUNIZACIJA STANOVNIŠTVA

U skladu sa Programom obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti u 2021. godini tabelama je prikazana vakcinoprofilaksa pojedinih grupacija stanovništva protiv dečije paralize, TBC, morbila, hemofilusa, parotita, rubeole, difterije, tetanusa, pertusisa i hepatitisa B.

Za vakcinaciju su zaduženi svi domovi zdravlja okruga u saradnji sa epidemiološkom službom Zavoda za javno zdravlje Čuprija.

Tabela br. 26 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji kombinovanim petovaletnom vakcinom na području Pomoravskog okruga za 2021. god.

Redni br.	Opština	Vakcinacija DITa-IPV-Hib			DITa-IPV-Hib rev. 2. god.		
		Br.plan	Br.vakcina	%	Br.plan	Br.vakcina	%
1.	Despotovac	126	126	100.00	126	120	95.24
2.	Jagodina	510	500	98.04	510	220	43.14
3.	Paraćin	350	325	92.86	360	332	92.22
4.	Rekovac	33	27	81.82	30	24	80.00
5.	Svilajnac	130	130	100.00	130	130	100.00
6.	Čuprija	203	135	66.50	203	146	71.92
Ukupno okrug		1352	1243	91.94	1359	972	71.52

Obuhvat vakcinacijom petovalentne vakcine DTaP-IPV-HiB realizovana je sa obuhvatom od 91,9% , a revakcinacija u 2. godini 71,5%.

Tabela br. 27 Izveštaj o obavljenoj revakcinaciji protiv dečije paralize na teritoriji Pomoravskog okruga za 2021. god.

Redni broj	Opština	Revakcinacija bOPV u 7. godini			Revakcinacija bOPV u 14. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Desputovac	148	136	91.89	131	125	95.42
2.	Jagodina	650	326	50.15	685	492	71.82
3.	Paraćin	430	414	96.28	450	160	35.56
4.	Rekovac	38	38	100.00	43	0	0.00
5.	Svilajnac	170	150	88.24	190	190	100.00
6.	Ćuprija	212	158	74.53	265	0	0.00
Ukupno okrug		1648	1222	74,15	1764	967	54,82

Revakcinacija protiv dečije paralize u 7. godini realizovana je sa obuhvatom od 74,2% (prethodne godine 79,7%) što je za 3,5% manje od prethodne godine , revakcinacija u 14. godini sa 54,8% (prethodne godine 76,4%) što je 21,6% manje od prethodne godine.

Tabela br. 28 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv tuberkuloze na području Pomoravskog okruga za 2021. god.

Redni broj	Zdravstvena ustanova	Broj živorođenih	Broj vakcinisanih	%
1.	OB Jagodina	621	595	95,81
2.	OB Paraćin	434	425	97,92
3.	OB Ćuprija	242	235	97,10
Ukupno	Pomoravski okrug	1297	1255	96,76

Imunizacija protiv tuberkuloze obavlja se u porodilištima i kako pokazuje tabela 27,obuhvat živorođene dece vakcinacijom u 2021. godini je 96,8% što je na nivou prethodne godine.

Tabela br. 29 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv malih boginja, zaušaka i crvenke na području Pomoravskog okruga za 2021. god.

Redni broj	Opština	Vakcinacija MMR u 2. godini			Revakcinacija MMR u 7. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Desputovac	126	117	92,86	148	136	91,89
2.	Jagodina	510	358	70,20	650	438	67,38
3.	Paraćin	360	330	91,67	430	295	68,60
4.	Rekovac	30	27	90,00	38	31	81,58
5.	Svilajnac	130	120	92,31	170	155	91,18
6.	Ćuprija	203	116	57,14	212	177	83,49
Ukupno okrug		1359	1068	78,59	1626	1232	74,76

Vakcinacija MMR vakcinom realizovana je na teritoriji okruga sa 78,6% (prethodne godine 79,4%)) što je na nivou prethodne godine , revakcinacija u 7. godini realizovana je sa 74,8% obuhvatom (prethodne godine 83,7%) što je za 8,9% manje nego prethodne godine.

Tabela br. 30 Izveštaj o obavljenoj revakcinaciji protiv difterije i tetanusa na teritoriji Pomoravskog okruga za 2021. godinu.

Redni br.	Opština	Revakcinacija DT u 7. godini			Revakcinacija dT u 14. godini		
		Broj plan.	Broj revakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1	Despotovac	148	146	98,64	131	125	95,42
2	Jagodina	650	423	65,08	685	564	82,34
3	Paraćin	430	414	96,28	450	423	94,00
4	Rekovac	38	32	84,21	43	11	25,58
5	Svilajnac	170	160	94,12	190	190	100,00
6	Čuprija	212	173	81,60	265	265	75,09
Ukupno okrug		1610	1348	83,73	1764	1512	85,71

DT revakcinacija u 7. godini realizovana je sa obuhvatom 83,7% (prethodne godine 57,7%) što je 16% više od prethodne godine, a u 14. godini 85,7 (prethodne godine 76,5%) od prethodne godine 9,2%. Vakcinacija protiv hepatitisa B je u ukupnom procentu realizovana sa 85,4% (prethodne godine 79,7%) kod dece u prvoj godini života

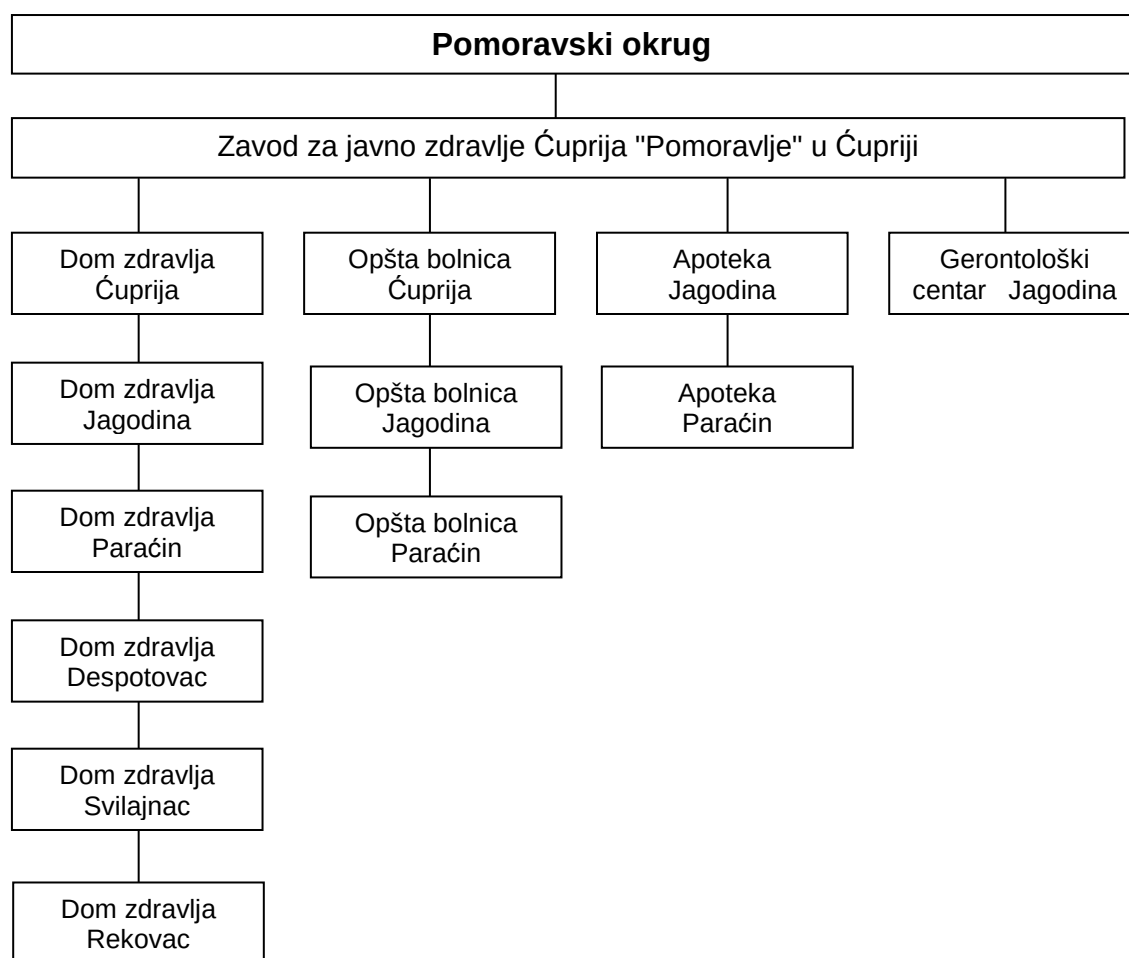
Tabela br. 31 Izveštaj o sprovedenoj imunizaciji protiv hepatitisa B na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini

Redni	Opština	Hep. B vakcinacija u prvoj godini			Hep. B vakcinacija /propuštena godina		
		sa tri doze			sa tri doze		
		Br. plan.	Br. vakc.	%	Br. plan.	Br. Vakc.	%
1	Despotovac	126	126	100		0	0
2	Jagodina	510	480	94,11		6	0,0
3	Paraćin	350	335	95,71		0	0,0
4	Rekovac	33	24	72,72		0	0,0
5	Svilajnac	130	45	34,61		0	0,0
6	Čuprija	203	145	71,43		3	0,0
Ukupno okrug		1352	1155	85,43	0	9	0,0

1. KADROVI ZAPOSLENI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA POMORAVSKOG OKRUGA

Na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini je postojalo 12 samostalnih zdravstvenih ustanova i to: 3 opšte bolnice, 6 domova zdravlja, 2 apotekarske ustanove i Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Gerontološki centar je socijalno zdravstvena ustanova u Jagodini.

Šema zdravstvenih ustanova u Pomoravskom okrugu

Ukupan broj zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama okruga je 3.112 od čega je 2.412 zdravstvenih radnika i saradnika ili 77,5%, a 700 nemedicinskih radnika ili 22,5%.

Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom je 694 ili 28,8%, sa višom 357 ili 14,8% i sa srednjom 1354 ili 56,1%, što pokazuje da na jednog zdravstvenog radnika sa visokom školom dolaze 2,5 sa višom i srednjom.

Broj lekara u zdravstvenim ustanovama je 599 od čega 441 specijalista ili 73,6%. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend porasta. U odnosu na 2017. godinu u 2021. godini broj zaposlenih je veći za 5, a i po svim vrstama stručnih sprema broj zaposlenih je skoro identičan sa neznatnim razlikama.

Grafikon br.1 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi od 2017. do 2021. godine.

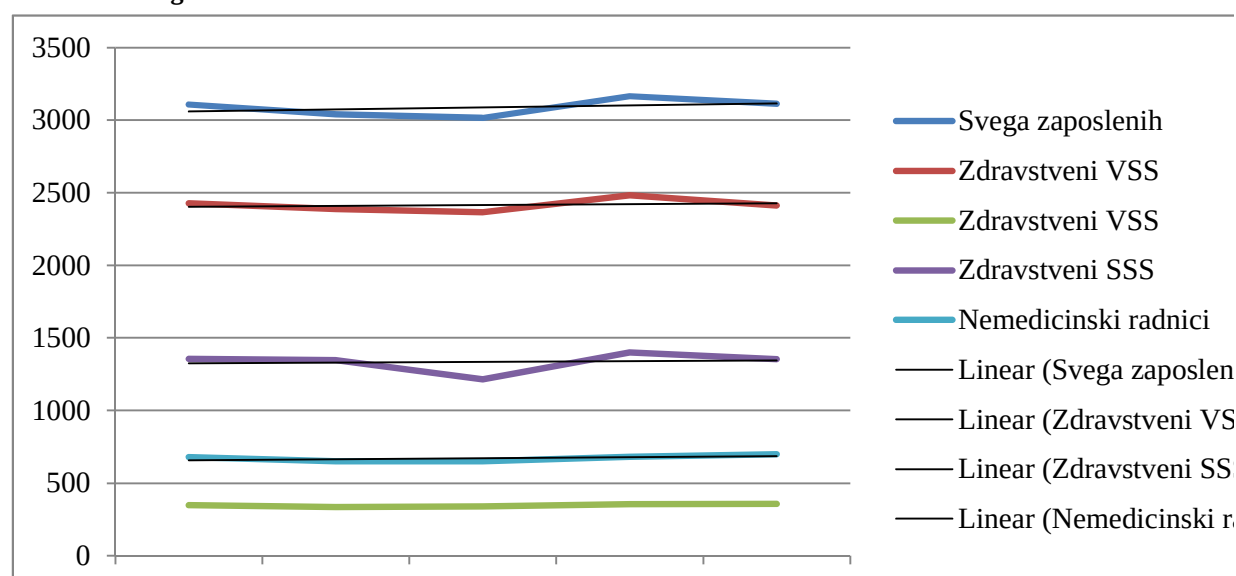

Tabela br. 1 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2021. godini

1.1. Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Tabela br. 2 Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti na teritoriji Pomoravskog okruga prema stručnoj spremi u 2021. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																Z D R A V S T V E N I R A D N I C I										NEMEDICINSKI RADNICI											
			SVEGA - zdravstveni	VISOKA STRUČNA SPREMA										VŠS						SSS						NIŽA STRUČNA SPREMA														
				Svega visoka sprema	Svega lekara	Iekari		stomatolozi	farmaceuti	sanitarni inženjeri	hemičari	ostalo	Svega	Med.sestre-tehničari	zubari	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	babice	ostali	Svega	med.sestre-tehničari	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	zubari	babice	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	ostali	Svega	med.sestre za zdravstvenu negu i	babice	ostali							
						opštem medicinske na specijalizaciji	specijalisti																																	
	1	1	1	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
UKUPNO		1074	846	297	240	63	21	156	42	2		1	12	94	62		1		6	9	16	455	320	24		9	20	48	1	33				228	19	11	35		163	
1 DZ Despotovac		170	134	41	34	7	6	21	4			1	2	9	6				1	1	1	84	66				1	10	1	6				36	2	2	5		27	
2 DZ Jagodina		338	255	94	70	29	4	37	17	2			5	36	28					1	7	125	82	6		8	10	9		10				83	6	2	11		64	
3 DZ Paraćin		186	154	62	52	11	6	35	9				1	15	15							77	46	14			2	7		8				32	3	2	7		20	
4 DZ Rekovac		70	51	16	15	7	1	7	1					7	5					2		28	24	1				2		1				19	2	2	3		12	
5 DZ Svilajnac		173	145	44	38	7	2	29	6					16	4				3	3	6	85	67			1	6	9		2				28	3		2		23	
6 DZ Čuprija		137	107	40	31	2	2	27	5				4	11	4		1			4	2	56	35	3			1	11		6				30	3	3	7		17	

U šest domova zdravlja Pomoravskog okruga ima 1.074 zaposlena od kojih su 846 zdravstveni radnici ili 78,8%, lekara je 240 od čega 156 specijalista ili 65%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 549, a to je 2,3 po lekaru.

6.2. Zaposleni u bolnicama

Tabela br. 3 Zaposleni u bolnicama u Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2021. godini

Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																														NEMEDICINSKI RADNICI							
		SVEGA - zdravstveni	VISOKA STRUČNA SPREMA										VŠS								SSS							NIZA STRUCNA SPREMA											
			Svega visoka sprema	lekari				stomatolozi	farmaceuti	sanitari inženjeri	hemičari	ostalo	SVEGA	Med.sestre opsteg smera- tehničari	zubari	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	babice	ostali	Svega	med.sestre-tehničari	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	zubari	babice	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	ostali	Svega	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	babice	ostali	SVEGA	administrativni				
				Svega lekara	opštem medicine	na specijalizaciji	specijalisti																												visoka	viša	srednja	niža	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37		
UKUPNO	1841	1498	371	344	15	56	273	2	10	0	2	13	258	150	0	0	3	47	8	50	862	698	4	0	19	0	119	1	21	7	0	0	7	343	21	8	46	0	268
OB Jagodina	637	521	126	114	3	25	86	0	5	0	1	6	102	59	0	0	2	21	3	17	291	224	0	0	7	0	47	0	13	2	0	0	2	116	13	1	14	0	88
OB Paraćin	353	291	78	74	3	9	62	0	1	0	0	3	44	20	0	0	1	8	3	12	169	128	0	0	6	0	33	0	2	0	0	0	62	3	2	6	0	51	
OB Čuprija	851	686	167	156	9	22	125	2	4	0	1	4	112	71	0	0	0	18	2	21	402	346	4	0	6	0	39	1	6	5	0	0	5	165	5	5	26	0	129

U tri bolnice Pomoravskog okruga ima 1.841zaposleni od kojih je 1.498 zdravstvenih radnika ili 86%, lekara je 344 od čega 273 specijalista ili 79,3%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 1120, a to je 3,25 po lekaru.

1. Korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite

Primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga pružaju šest domova zdravlja u Čupriji, Jagodini, Paraćinu, Svilajncu, Despotovacu i Rekovcu.

Ukupan broj zaposlenih u ovim ustanovama u 2021. godini bio je 1.074 od čega je 240 lekara (156 specijalista ili 65%), 94 tehničara sa višom i 455 tehničara sa srednjom stručnom spremom. Nemedicinskih radnika je ukupno 228 ili 21,2% od ukupnog broja zaposlenih što je nešto iznad propisanih normativa prema Pravilniku (do 15%).

Broj korisnika primarne zdravstvene zaštite na teritoriji Pomoravskog okruga prema podacima Republičkog zavoda za statistiku za 2021. godinu je **191260 stanovnika** što je 797 korisnika po jednom lekaru. Broj medicinskih tehničara po lekaru je 2,3.

Detaljnije će korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite biti prikazano kroz pojedine službe primarne zdravstvene zaštite i to službe opšte medicine, službe za zdravstvenu zaštitu žena, službe za zdravstvenu zaštitu dece i školske dece, službe medicine rada, stomatološke službe, laboratorijske dijagnostike i hitne pomoći.

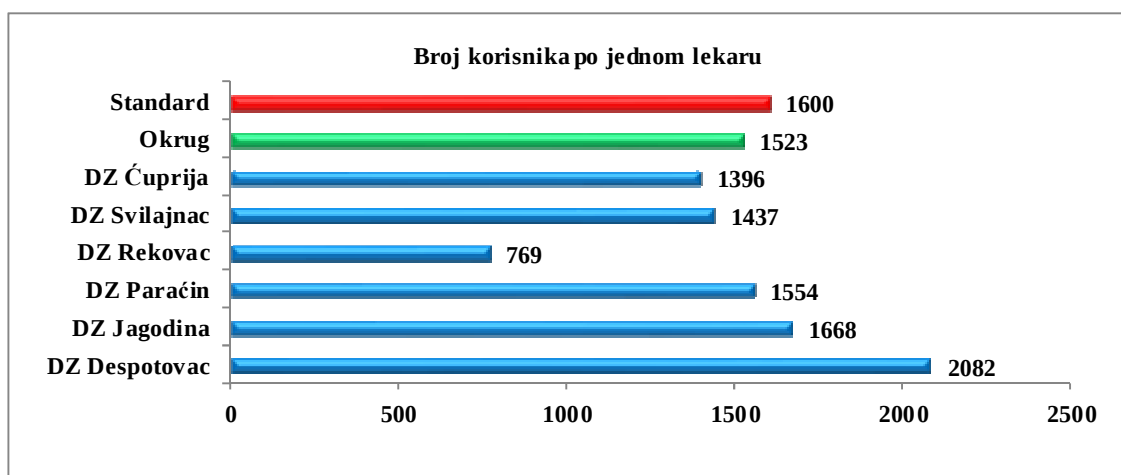
- Zdravstvena zaštita odraslog stanovništva -

U službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva u šest domova zdravlja Pomoravskog okruga radilo je u 2021. god ukupno 112 lekara, od čega 62 ili 55,4% specijalista opšte medicine i 195 tehničara što je 1,7 tehničara po lekaru što je iznad predviđenog normativa (1:1). U skladu sa standardom Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (» Sl. Glasnik« br.18/21), domovi zdravlja Despotovac, Jagodina i Paraćin imaju manje lekara od broja predviđenog standardom, dok domovi zdravlja u Rekovcu, Jagodini i Čupriji imaju višak lekara. Medicinskih tehničara ima u višku u svim domovima zdravlja osim u Paraćinu. Služba opšte medicine doma zdravlja u Despotovcu ima najveći broj korisnika po jednom lekaru 2082, a najmanji broj korisnika po lekaru je u Domu zdravlja Rekovac 769, što je znatno ispod standarda. Prosečan broj korisnika po lekaru u službama za zdravstvenu zaštitu odraslih na teritoriji celog okruga je 1523 (tabela 1.), što je ispod standarda koji propisuje Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (**1.600 odraslih stanovnika-korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 1 Kadar i korisnici u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (19 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	11	8	2	2	4	50,0	16	27	2	25	3,4	16659	2082
DZ Jagodina	38	33	16	1	16	48,5	51	54	4	50	1,6	55694	1688
DZ Paraćin	27	26	9	1	16	61,5	36	35	4	31	1,3	40398	1554
DZ Rekovac	7	10	5	1	4	40,0	9	18	2	16	1,8	7690	769
DZ Svilajnac	12	12	2	0	10	83,3	16	30	1	29	2,5	17244	1437
DZ Čuprija	15	17	2	1	14	82,4	25	26	2	24	1,5	23726	1396
OKRUG	110	106	36	6	64	60,4	153	190	15	175	1,8	161411	1523

Grafikon br.1 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard

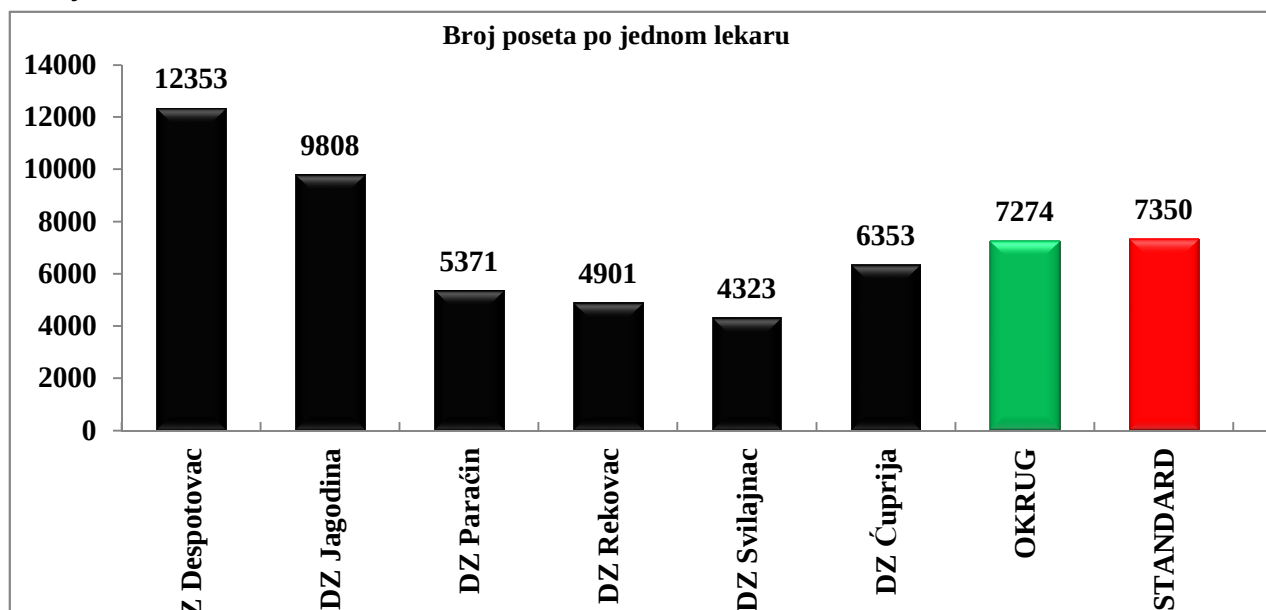

Ukupan broj poseta lekarima u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva okruga u 2021. godini je bio 754848 što je 7274 poseta po jednom lekaru (**standard 7.350 poseta**) i 4,8 poseta po jednom korisniku. Najveći broj poseta po lekaru 12353 je u Domu zdravlja Despotovac, a najmanje u DZ Svilajnac 4323 po lekaru. Zdravstvenu zaštitu najviše koriste korisnici DZ Rekovac 6,0 poseta lekaru po jednom korisniku, a najmanje korisnici domova zdravlja Svilajnac i Paraćin 3,4 poseta po korisniku u 2021. godini (tabela 2). Broj poseta radi preventivnih pregleda je 8230 što je svega 1% od ukupnog broja poseta lekaru na nivou okruga (u 2020. je bilo 1,6%).

Tabela br. 2 Posete – korišćenje službe za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva.

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (19 godina i više)
	U ordinaciji kod			Kućne		Radi preventivnih pregleda	Svega poseta lekara				
	lekara		Ostalih med. radnika	Lekara	Ostalih med. radnika						
	Ukupno	Od toga prve									
DZ Despotovac	97415	36990	41704	1289	3609	123	98827	8	12353	5,7	16659
DZ Jagodina	318520	175149	147562	3183	22900	1948	323651	33	9808	5,8	55694
DZ Paraćin	136432	40167	48854	704	1043	2516	139652	26	5371	3,4	40398
DZ Rekovac	48495	13929	37091	372	6592	141	49008	10	4901	6,0	7690
DZ Svilajnac	47535	30695	96245	1016	8140	3327	51878	12	4323	3,4	17244
DZ Čuprija	106451	24570	13281	1379	1966	175	108005	17	6353	4,6	23726
OKRUG	754848	321500	384737	7943	44250	8230	771021	106	7274	4,8	161411

Grafikon br. 2 Broj poseta po lekaru u 2021. godini u za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva u odnosu na standard-mere izvršenja

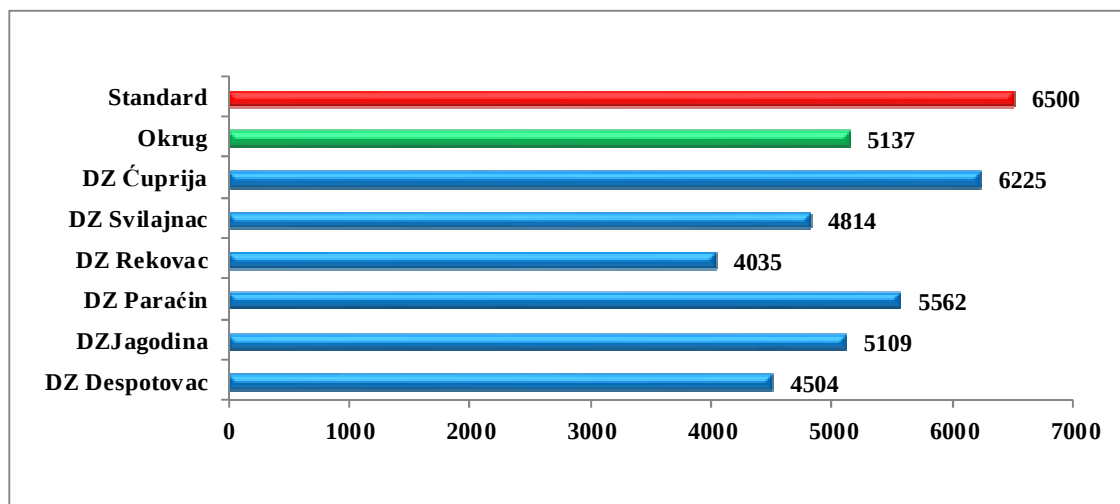
- Služba za zdravstvenu zaštitu žena -

U službama za zdravstvenu zaštitu žena tokom 2021. godine radilo je 17 lekara i 20 tehničara ili 1,2 po lekaru. Broj korisnika po 1 lekaru je 5137 pa se može reći da je obezbeđenost lekarima izuzetno dobra u svim opštinama (**standard 6.500 žena po lekaru**). Najveći broj korisnika po lekaru je u domu zdravlja Čuprija 6225 a najmanje u DZ Rekovac 4035. Posmatrajući na nivou Okruga samo je 1 lekar u višku u odnosu na normativ i to u Jagodini. Tehničara u odnosu na normativ prema Pravilniku, u višku je u domovima zdravlja u Paraćinu, Svilajnac. Na nivou Okruga medicinskih tehničara je za 2 više od propisanih normativa.

Tabela br. 3-Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite žene

Zdravstvene ustanove	lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (žene 1 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2		1	1	50,0	2	1	1		1	9007	4504
DZ Jagodina	5	6		1	5	83,3	7	7	4	3	1,2	30652	5109
DZ Paraćin	4	4			4	100,0	4	5	2	3	1,3	22247	5562
DZ Rekovac	1	1			1	100,0	1	1		1	1,0	4035	4035
DZ Svilajnac	2	2			2	100,0	2	4	3	1	2,0	9627	4814
DZ Čuprija	2	2			2	100,0	2	2	2		1	12449	6225
OKRUG	16	17	0	0	15	88,2	18	20	12	8	1,2	87331	5137

Grafikon br.3 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu žena

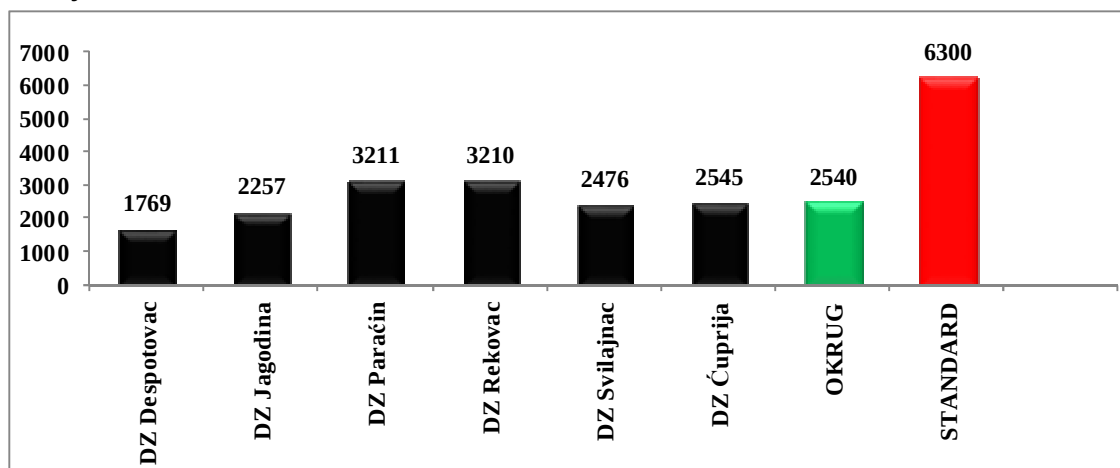

Broj poseta po lekaru u 2021. godini se kreće od 1769 u Despotovcu do 3211 u Paraćinu, prosek na nivou okruga je 2540 poseta što je znatno ispod standarda (**standard 6300 poseta**). Broj poseta po jednom korisniku se u 2021. godini kretao se od 1,3 u Rekovcu do 2,5 u Despotovcu (tab. 4), što pokazuje da žene nedovoljno koriste ovu vrstu zdravstvene zaštite u domovima zdravlja, trudnica je sve manje iz godine u godinu, a sve više se koristi privatna lekarska praksa. Broj sistematskih pregleda iznosi 4123 za ceo okrug, a broj korisnika je 87331 iz čega proističe da je 4,7% korisnica obavilo sistematski pregled što je 0,4% manje nego prethodne godine, ili čak 3,5% manje nego 2020. godine.

Tabela br. 4 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu žena

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (žene 15 godina i više)
	Ukupno poseta kod lekara	Posete u savetovalištu	Radi sistem.preg.	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod						
					lekara		Ostalih med. radnika				
					Ukupno	Od toga prve					
DZ Despotovac	3537	1.002	202		2333	571	222	2	1769	2,5	9007
DZ Jagodina	13540	6.108	600		6832	4008	8.606	6	2257	2,3	30652
DZ Paraćin	12843	3.184	2.287		7372	4342	7.285	4	3211	1,7	22247
DZ Rekovac	3210	356	154		2700	755	200	1	3210	1,3	4035
DZ Svilajnac	4952	400	641		3911	1190	110	2	2476	1,9	9627
DZ Ćuprija	5090	2.093	239		2758	1093	874	2	2545	2,4	12449
OKRUG:	43172	13143	4123	0	25906	11959	17297	17	2540	2,0	87331

Grafikon br. 4 Broj poseta po lekaru u 2021. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu žena u odnosu na standard-mere izvršenja

- Služba za zdravstvenu zaštitu dece –

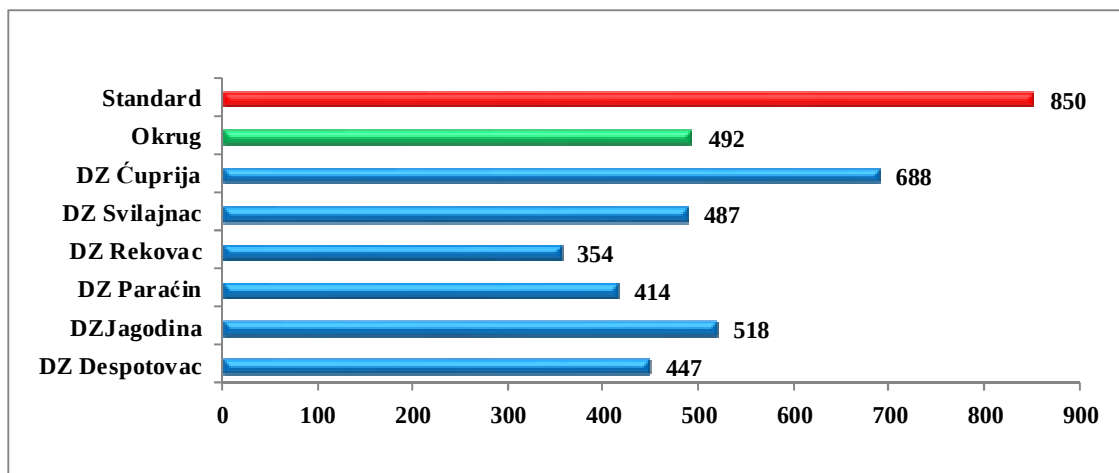
U službama za zdravstvenu zaštitu dece u 2021. godini radilo je 21,5 lekara, od čega je 76,7% specijalista pedijatrije i 40 tehničara ili 1,9 tehničara po lekaru. **U domu zdravlja Rekovac postoji 1 lekar specijalista pedijatrije koji radi i u zdravstvenoj zaštiti predškolske i školske dece pa se zato prikazuje po pola u obe službe.** Ukupan broj lekara je veći za 2,5 u odnosu na normativ za okrug, a medicinskih sestara je 13 više.

Broj korisnika po 1 lekaru je 492 na teritoriji okruga, a gledajući po opštinama broj korisnika po lekaru se kreće od 354 u Rekovcu do 688 u Čupriji (tab. 5), što pokazuje dobru obezbeđenost lekarima. (Prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, **850 dece** - korisnika po **1 lekaru**).

Tabela br. 5 Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite dece

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (deca 0-6 god.)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100,0	3	4		4	2,0	893	447
DZ Jagodina	8	8		2	6	75,0	11	18	6	12	2,3	4146	518
DZ Paraćin	4	7			4	57,1	6	11	1	10	1,6	2895	414
DZ Rekovac	1	0,5			0,5	100,0	1	1		1	2,0	288	354
DZ Svilajnac	2	2			2	100,0	3	4	1	3	2,0	974	487
DZ Čuprija	2	2			2	100,0	3	2	1	1	1,0	1375	688
OKRUG	19	21,5	0	2	16,5	76,7	27	40	9	31	1,9	10571	492

Grafikon br.5 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu dece

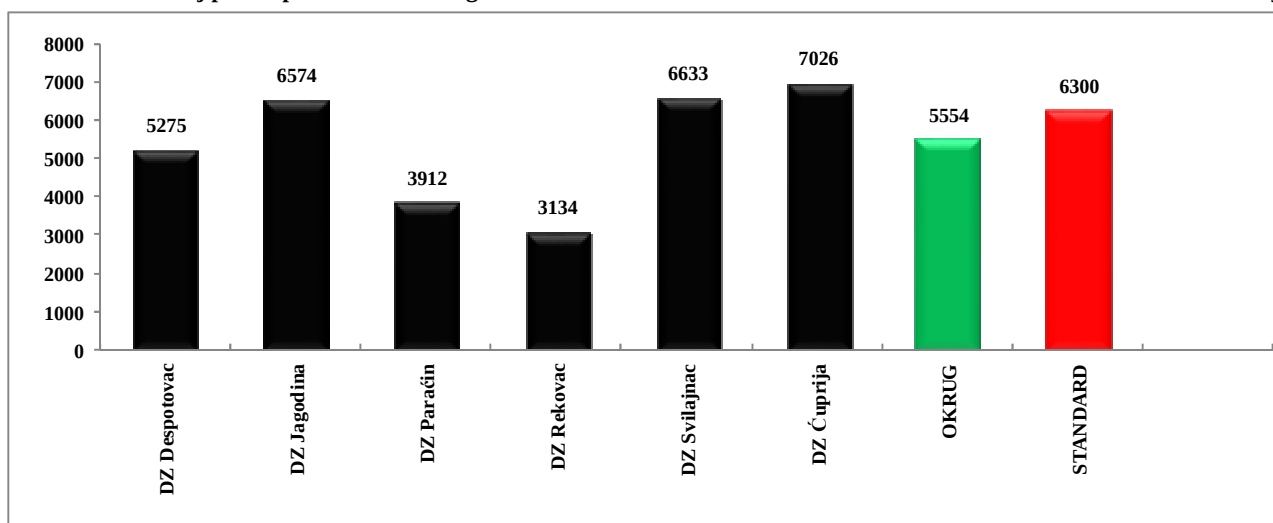

Najveći broj poseta u službi za zdravstvenu zaštitu dece po jednom lekaru u toku 2021. godine je bilo u Čupriji 7026, a najmanji broj poseta po lekaru 3134 u Rekovcu (tab. 6). Prosečan broj poseta po lekaru na teritoriji okruga je 5554 (**standard 6300 poseta**), dok je svako dete u proseku u toku godine 11,3 puta posetilo lekara. Od ukupnog broja poseta lekaru, 76,4% je bilo kurativnih poseta, a **23,6%** preventivnih.

Tabela br. 6 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu dece

Zdravstvene ustanove	Posete								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistemat.preg.	Radi kontrolnih pregleda	u savetovalištu		U ordinaciji kod lekara					radnika
				Odojčadi	Ostale dece	Ukupno	Od toga prve	ostalih med.			
DZ Despotovac	10549	1145	158	188	2270	6788	5765	341	5275	11,8	
DZ Jagodina	52594	4109	78	317	1417	46673	24280	2009	6574	12,7	
DZ Paraćin	27386	3270	19	3654	3397	17046	11668	8331	3912	9,5	
DZ Rekovac	1567	255	58	103	169	982	380	378	3134	5,4	
DZ Svilajnac	13265	568	182	303	191	12021	2016	3982	6633	13,6	
DZ Čuprija	14052	1194	20	895	1411	10532	7665	2735	7026	10,2	
OKRUG	119413	10541	515	5460	8855	94042	51774	17776	5554	11,3	

Grafikon br. 6 Broj poseta po lekaru u 2021. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu dece u odnosu na standard-mere izvršenja

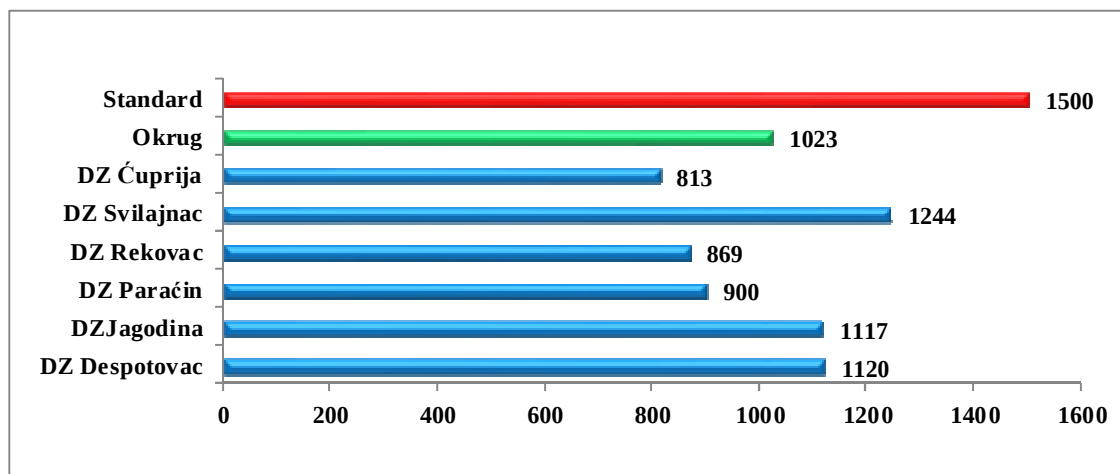
- Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine -

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2021. godini radilo je 23,5 lekara od čega 16,5 specijalista pedijatrije ili 70,2%. Prema važećem normativu Pravilnika o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti na teritoriji okruga lekara više od normativa ima DZ Paraćin, dok DZ Jagodina ima jednog lekara manje od normativa. Broj korisnika po lekaru kreće se od 813 u Čupriji do 1244 u Svilajncu, dok je prosek okruga 1023 korisnika po lekaru što je ispod **standarda od 1500 korisnika** prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, tako da je obezbeđenost lekarima dobra. Broj medicinskih tehničara u ovim službama je 24, što je više u odnosu na normativ, prosečno 1 tehničar po lekaru.

Tabela br. 7 Kadar u i korisnici u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (7-19 godina)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100,0	2	3		3	1,5	2240	1120
DZ Jagodina	9	8	3		5	62,5	9	10	4	6	1,3	8936	1117
DZ Paraćin	4	7	1	3	3	42,9	4	4		4	0,6	6303	900
DZ Rekovac	1	0,5			0,5	100,0	1	1		1	2,0	833	869
DZ Svilajnac	2	2			2	100,0	2	3		3	1,5	2488	1244
DZ Čuprija	3	4			4	100,0	3	3	1	2	0,8	3250	813
OKRUG	21	23,5	4	3	16,5	70,2	21	24	5	19	1,0	24050	1023

Grafikon br.7 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

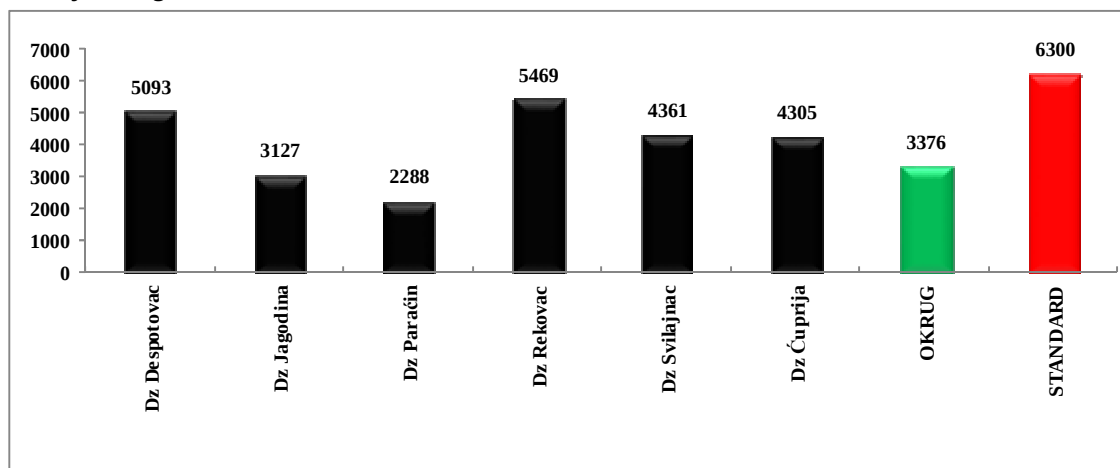

Ukupan broj svih poseta lekaru na teritoriji okruga bilo je 79325 od čega je 8,6% radi preventivnih pregleda. Broj poseta po lekaru se kretao od 2288 u Paraćinu do 5469 u Rekovcu (**standard godišnjeg broja poseta po lekaru je 6300**). Prosek za okrug je 3376 poseta po lekaru, što je ispod standarda. Svaki korisnik je u proseku posetio lekara 3,3 puta. (Tab. 8)

Tabela br. 8 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Posete						Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistematiskih pregleda	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod				
				lekara		Ostalih med. radnika		
				Ukupno	Od toga prve			
DZ Despotovac	10186	670	260	9256	5774	620	5093	4,5
DZ Jagodina	25015	2036	21	22958	10777	1.827	3127	2,8
DZ Paraćin	16013	1926	47	14040	9897	3037	2288	2,5
DZ Rekovac	2172	157	9	2006	813	481	5469	2,6
DZ Svilajnac	8721	269	194	8258	3048	3564	4361	3,5
DZ Čuprija	17218	922	317	15979	8196	1699	4305	5,3
OKRUG	79325	5980	848	72497	38505	11228	3376	3,3

Grafikon br. 8 Broj poseta po lekaru u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja 2021.god.

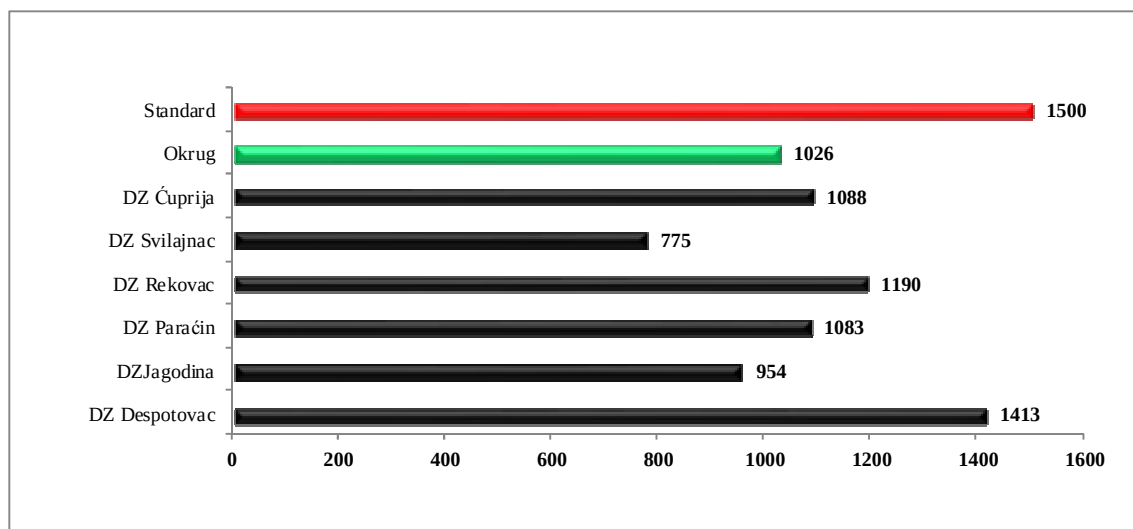
-Služba za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece –

Stomatološku zdravstvenu zaštitu najmlađima pružalo je 30 zubnih lekara od čega je 17 specijalista ili 57,6%. Broj korisnika po jednom lekaru na nivou okruga je 1026. Najveća obezbeđenost zubnim lekarima je u Domu zdravlja Svilajnac sa 775 korisnika po lekaru, a najmanja u DZ Despotovac, 1413 korisnika po lekaru (standard **1500 dece do 18 godina po lekaru**). Obezbeđenost tehničarima je 1,4 po lekaru.

Tabela br. 9 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	3	2	0	0	2	100,0	5	3	1	2	1,5	2825	1413
DZ Jagodina	11	12	5	1	6	50,0	17	17	3	14	1,4	11450	954
DZ Paraćin	6	7	5	0	2	28,6	9	8	2	6	1,1	7580	1083
DZ Rekovac	1	0,5	0,5	0		0,0	1	0,5	0	0,5	0,0	969	1190
DZ Svilajnac	3	4		0	4	100,0	5	5	2	3	1,3	3100	775
DZ Čuprija	4	4	1	0	3	75,0	7	7	2	5	1,8	4352	1088
OKRUG	28	29,5	12	1	17	57,6	44	41	10	30,5	1,4	30276	1026

Grafikon br. 9 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba predškolske i školske dece i omladine

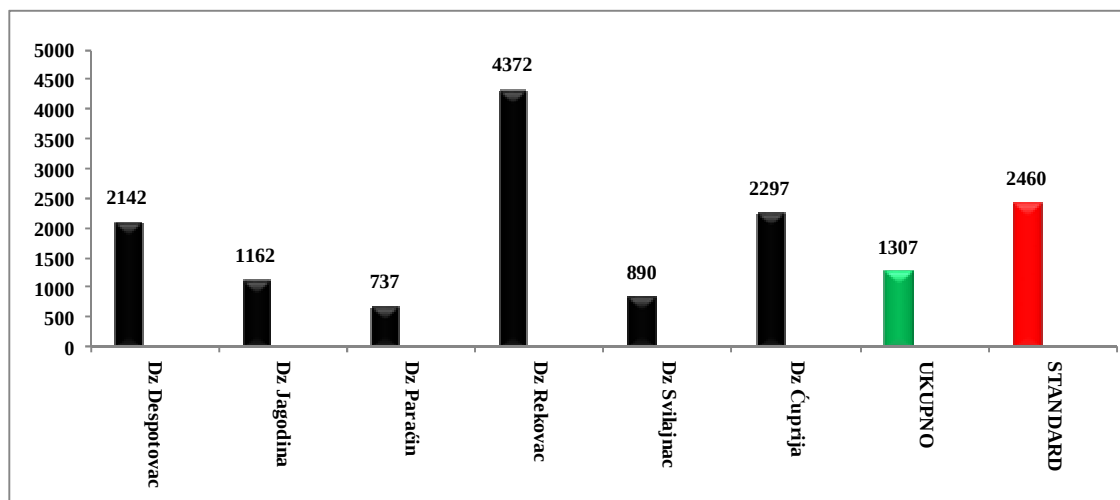

Ukupan broj poseta kod lekara je 38566 ili 1244 po lekaru, manje od **standarda od 2.460 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Jagodina 720 ,a najviše Rekovac 2294. Prosečan broj poseta po korisniku se kreće od 0,7 u Paraćinu do 2,2 u Rekovcu. Prosek na nivou Okruga su 1,3 posete po jednom korisniku.

Tabela br. 10 Posete,izvršeni radovi i korišćenje Službe za stomatološku zdravstvenu zaštitu dece i školske dece i omladine

Opština	Posete			Izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI						
								Ortodoncija				Lečenje mekih tkiva usne šupljine	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po korisniku
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	Plombirani zubi		Hirurške intervencije		Prvi pregledi	Ortod. terapijske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati			
				Bez lečenja	Sa Lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije							
Despotovac	4283	1285	1068	418	15	289	107	317	1161	100		24	2142	1,5
Jagodina	13938	6161	261	1352	201	1544		681	1669	459	6	30	1162	1,2
Paraćin	5411	3628	1783	772	443	919		861	1297	174		824	773	0,7
Rekovac	2186	550	544	216	63	47					179	777	4372	2,3
Svilajnac	3559	2300	379	119	157	366			1230	170		2279	890	1,1
Čuprija	9189	477	2724	717		588		227	2618	254	9	365	2297	2,1
OKRUG	38566	14401	6759	3594	879	3753	107	2086	7975	1157	194	4299	1307	1,3

Grafikon br. 10 Broj poseta po lekaru u Službi za stomatološku zdravstvenu zaštitu predškolske i školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja

-Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odraslog stanovništva –

Odraslom stanovništvu stomatološku zdravstvenu zaštitu pružalo je 11,5 zubna lekara od kojih je 8 specijalista ili 69,6%. Broj tehničara po lekaru je 1,4, a broj korisnika po lekaru 13772 za okrug što je niska obezbeđenost lekarskim kadrom (**standard 1 lekar na 10000 odraslih za opštu stomatologiju**). Najveća obezbeđenost je u Despotovcu sa 7932 korisnika po lekaru a najmanja u Čupriji sa 23.726 korisnika po lekaru. U broj lekara su uračunati i specijalisti svih grana stomatologije za koje standard nije isti kao za opštu stomatologiju. Ako uporedimo stanje kadrova sa normativom, lekara ima u skladu sa normativom kao i tehničara i zubnih asistenata.

Tabela br. 11 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	1	2			2		1	1		1	0,5	15864	7932
DZ Jagodina	6	5	1		4	80,0	10	11	3	8	2,2	55694	11139
DZ Paraćin	2	2	2			0,0	2	2		2	1,0	38788	19394
DZ Rekovac	1	0,5	0,5			0,0	1	0,5		0,5	0,0	7530	15060
DZ Svilajnac	1	1			1	100,0	1	1		1	1,0	16772	16772
DZ Čuprija	1	1			1	100,0	1	1		1	1,0	23726	23726
OKRUG	12	11,5	3,5	0	8	69,6	16	16,5	3	13,5	1,4	158374	13772

Grafikon br.11 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odrasli

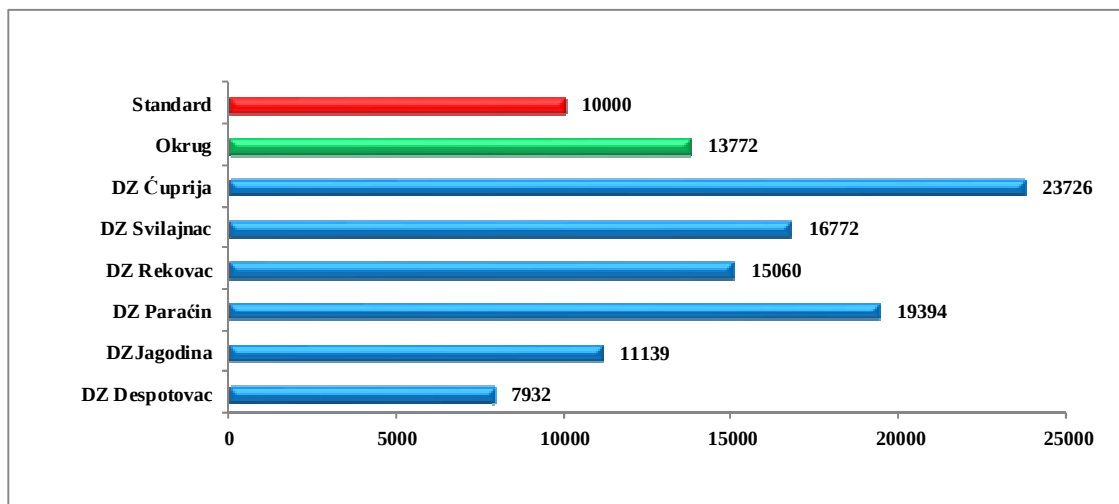
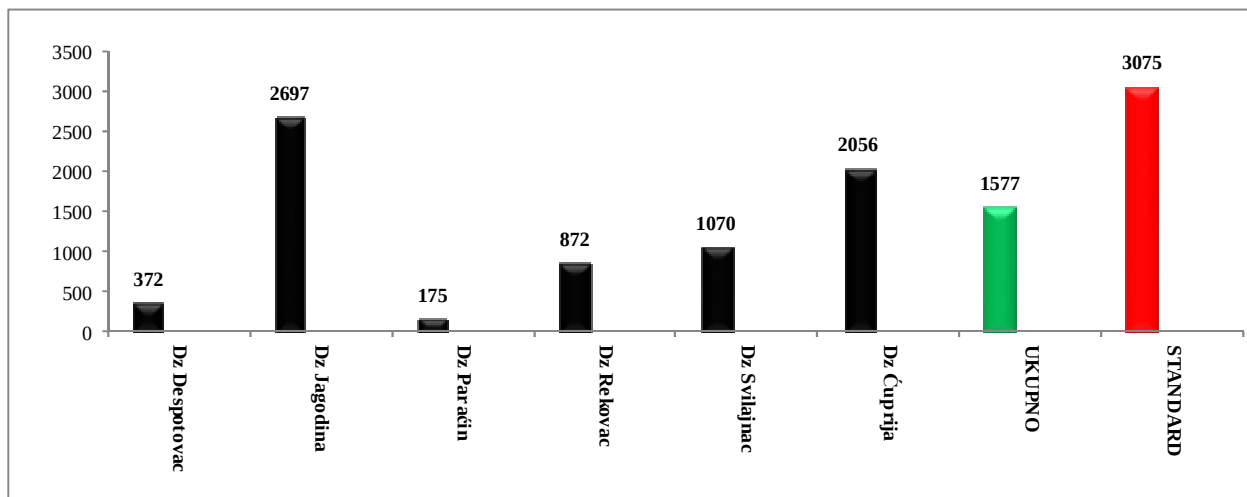

Tabela br. 12 Posete i korišćenje Službe za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Opština	posete			izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	
								protetski radovi				ortodoncija						
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	plombirani zubi		hirurške intervencije		pokretne proteze		fiksne proteze		Prvi pregledi	Ortod. terapijske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati			Lečenje mekih tkiva usne šupljine
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije	Totalne	Parcijalne	Krunice	Članovi fiksnih proteza							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
DESPOTOVAC	743	328		107		38	183								2	372	0,0	
JAGODINA	13484	6976	119	885	257	3977	628	166	76						145	2697	0,2	
PARAĆIN	350	233	117	523	64	476									549	175	0,0	
REKOVAC	436	41		156	58	62									72	872	0,1	
SVILAJNAC	1070	293	232	161	741			10	8					1	572	1070	0,1	
ČUPRIJA	2056	756	506	238	48	267		11	8						215	2056	0,1	
OKRUG	18139	8627	974	2070	1168	4820	811	187	92	0	0	0	0	0	1	1555	1577	0,1

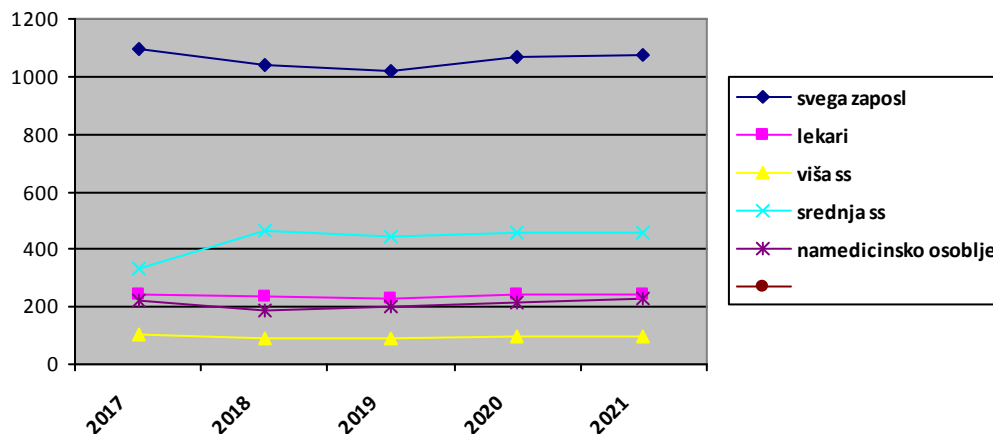
Grafikon br. 12 Broj poseta po lekaru u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle u odnosu na standard- mere izvršenja

Ukupan broj poseta kod lekara je 18139 ili 1577 po lekaru, što je manje od **standarda od 3.075 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Paraćin 175, a najviše Jagodina 2697. Prosek na nivou Okruge su 0,1 posete po jednom korisniku.

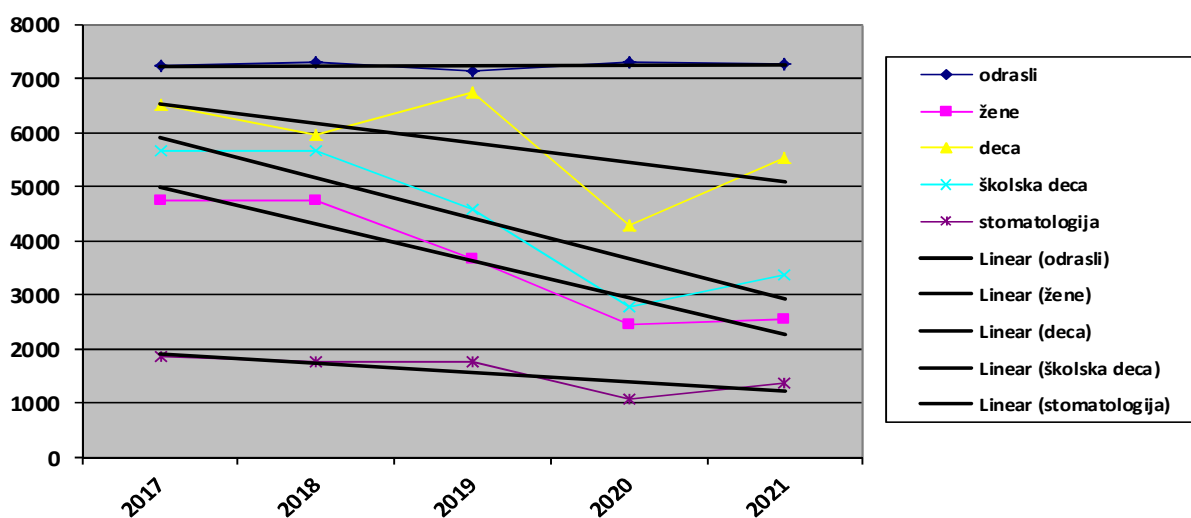
U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite pokazuje pad do 2019 godine, da bi potom u godinama korone konstantno rastao. Slična situacija je i u broju zaposlenih pojedinačno po stručnoj spremi.

Grafikon br. 13 Kretanje broja zaposlenih u PZZ u periodu od 2017. do 2021. godine

Broj poseta u svim službama pokazuje trend opadanja u poslednjih 5 godina osim u zdravstvenoj zaštiti odraslih gde je prisutan relativno konstantni broj poseta po lekaru

Grafikon br. 14 Broj poseta po lekaru u službama PZZ u periodu od 2017. do 2021. godine

- Hitna medicinska pomoć -

U službama hitne pomoći na teritoriji okruga radi ukupno 39 lekara i 74 medicinskih tehničara, **(standard - na 6000 korisnika 1 lekar i 1 tehničar a na dva tima još jedan tehničar)**. Malo je specijalista u ovoj oblasti medicine, svega 46,2%. Nedovoljan broj lekara prema broju korisnika ima Jagodina, Čuprija i Rekovac, a iznad normativa imaju Despotovac, Paraćin, Svilajnac. Prosečan broj korisnika po lekaru za okrug je 4791, dok gledano pojedinačno po domovima zdravlja broj korisnika po lekaru kreće se od 2644 u Despotovcu do 6950 u Čupriji.

Tabela br. 13 Kadar u službi hitne pomoći

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	4	7	4	1	2	28,57	6	12	1	11	18507	2644
JAGODINA	12	10	7	0	3	30,00	18	18	3	15	66506	6651
PARAĆIN	8	9	1	2	6	66,67	12	15	3	12	45925	5103
REKOVAC	2	1	1	0	0	0,00	3	6	3	3	8434	8434
SVILAJNAC	4	8	4	1	3	37,50	6	12		12	19663	2458
ČUPRIJA	5	4			4	100,00	8	11	1	10	27801	6950
OKRUG	35	39	17	4	18	46,15	53	74	11	63	186836	4791

Grafikon br.15 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama hitne pomoći

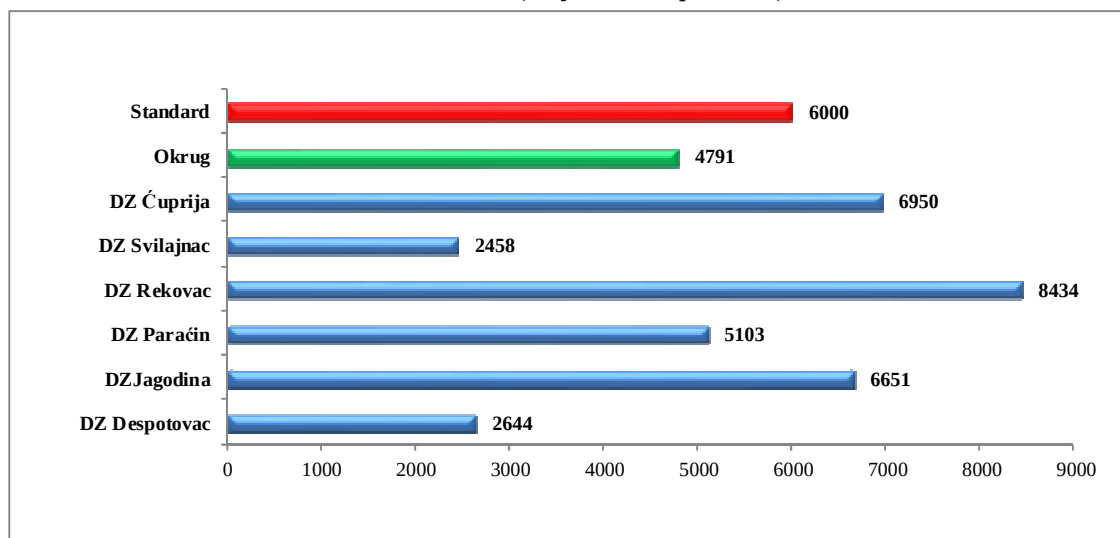
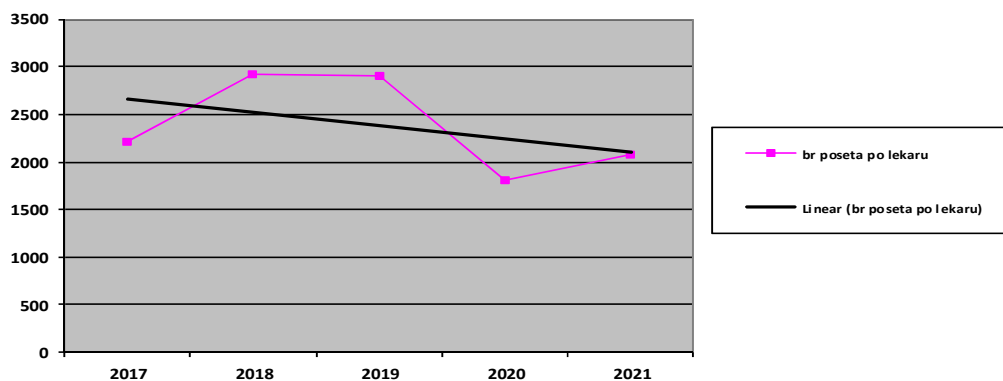

Tabela br. 14 Posete u službi hitne pomoći

Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku
	lekara		ostalih medicinski radnika	lekara	ostalih medicinski radnika			
	ukupno	od toga prve						
	5	6	7	8	9			
UKUPNO	69642	64873	66523	13536	17535	83178	2079	0,4
DESPOTOVAC	8383	7597	1240	1691	1691	10074	1439	0,5
JAGODINA	18151	18151	9806	3532	1229	21683	2168	0,3
PARACIN	21302	21262	20579	3135	4127	24437	2715	0,5
REKOVAC	4756	4756	11653	1209	6638	5965	5965	0,7
SVILAJNAC	13056	11002	21356	2080	1961	15136	1892	0,8
CUPRIJA	3994	2105	1889	1889	1889	5883	1471	0,2

Ukupno ostvarenih poseta lekara u ovoj službi je 69642 pri čemu je 13536 kućnih poseta odnosno intervencija na terenu što je oko 18,9%. Broj poseta po lekaru je 2079, a po korisniku 0,4.

Grafikon br. 16 Broj poseta po lekaru u službama hitne pomoći u periodu od 2017. do 2021. godine

Posmatrajući navedeni period broj poseta po lekaru pokazuje rast u 2018. i 2019. godini da bi posle toga znatno opao u godinama korone.

Laboratorijska dijagnostika -

Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike prema navedenim podacima na nivou okruga raspolažu sa 8 zaposlenih sa visokom stručnom spremom i 36 laboratorijskih tehničara. U poređenju sa normativom, visoko stručni kadar nedostaje u Rekovcu, dok su u višku svim domovima zdravlja osim u domu zdravlja Čuprija. Laboranti nedostaju Čupriji i Rekovcu. **Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike u Jagodini je od 1. maja 2013 godine je preseljena u bolnicu.**

Tabela br. 15 Kadar u službi laboratorijske dijagnostike

Zdravstvena ustanova	Visoka stručna sprema									Medicinski tehničari				Niža sprema
	Normativ	Ukupno	lekari		diplomirani farmaceuti	biolozi	specijalisti biohemičari	hemičari	ostali	Normativ	Ukupno	sa višom	sa srednjom spremom	
			svega	od toga specijalist										
UKUPNO:	7	8	6	6				1		33	36	0	36	1
DZ Despotovac	1	2	1	1				1		6	8		8	
DZ Paraćin	1	2	2	2						6	7		7	1
DZ Rekovac	1									3	2		2	
DZ Svilajnac	1	2	2	2						6	8		8	
DZ Čuprija	2	2	2	1						12	11		11	

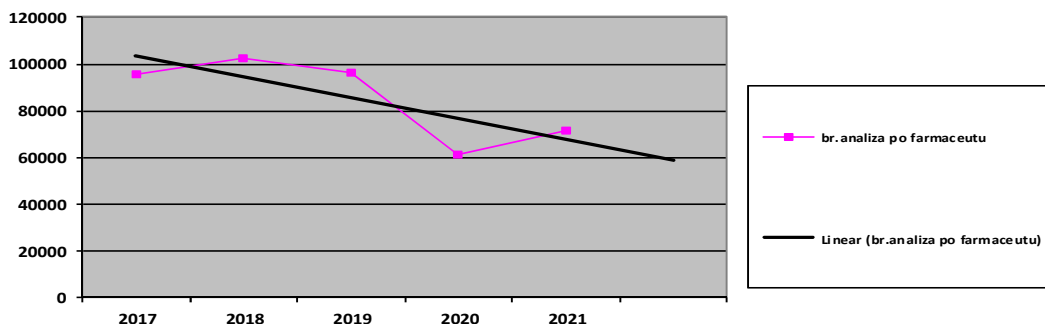
Broj pacijenata u laboratorijama domova zdravlja je bio 46.436 . Ukupan broj izvršenih analiza je 573148. Broja analiza po lekaru odnosno farmaceutu je 71644 što je manje od normativa (**1 lekar/farmaceut na 120000 analiza**). Dom zdravlja Rekovac nema u laboratoriji visoko stručni kadar.

Tabela br. 16 Izvršene analize u biohemijskim laboratorijama domova zdravlja u 2021. godini

Zdravstvena ustanova	Broj pacijenata	Hematološke analize	Biohemijske analize	Pregled urina	Pregled fecesa	Covid usluge	Ukupno analiza	Broj analiza po lekaru/farmaceutu
DZ Despotovac	6673	34084	124494	34720	554	15662	209514	104757
DZ Svilajnac	16448	27434	13264	15775	293	933	57699	28850
DZ Rekovac	6986	12233	26726	4749	92	16984	60784	
DZ Čuprija	7470	32068	83131	32751	211	19184	167345	83673
DZ Paraćin	8859	33905	27487	11386	1535	3493	77806	38903
UKUPNO	46436	139724	275102	99381	2685	56256	573148	71644

U periodu od 2016. do 2021. primećuje se opadanje broja analiza po lekaru/farmaceutu .

Grafikon br. 17 Broj analiza po farmaceutu u laboratorijama PZZ od 2016. do 2021. godine

-Redgen dijagnostika-

Službu rendgen dijagnostike u okviru primarne zdravstvene zaštite imaju domovi zdravlja Svilajnac, Despotovac i Rekovac. U Čupriji, Paraćinu i Jagodini rendgen dijagnostika je pri bolnici tako da ovde neće biti prikazane. Služba rendgen dijagnostike u Rekovcu radi samo na nivou tehničara, odnosno nema lekara specijalistu.

Tabela br. 17 Kadar u službi rendgen dijagnostike

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicinske	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	1	2			2	100,00	1	3	2	1	18507	9254
REKOVAC	1					0,00	2	2	2		8434	0
SVILAJNAC	1	1			1	100,00	1	3	3		19663	19663
OKRUG	2	3	0	0	3	100,00	4	8	7	1	46604	15535

U službi rendgen dijagnostike na teritoriji okruga radi ukupno 3 lekara specijalista, 1 više od normativa u Domu zdravlja Despotovac, a medicinskih tehničara na nivou okruga je 8 što je 4 više od normativa .

Tabela br. 18 Posete u službi rendgen dijagnostike

Bil. 16 Posete u službi lekara i dijagnostike								
Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku
	lekara		ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika			
	ukupno	od toga prve						
	5	6	7	8	9			
UKUPNO	14280	7733	17618			14280	4760	0,31
DESPOTOVAC	6769	6769	6769			6769	3385	0,37
REKOVAC			3338					
SVILAJNAC	7511	964	7511			7511	7511	0,38

Broj poseta po lekaru u rendgen dijagnostici je 4760 što je znatno ispod normativa- **mera izvršenja 6000 poseta po lekaru**

-Polivalentna patronaža-

Patronažna služba je kadrovski nedovoljno obezbeđena gledajući ukupan broj zaposlenih i potreban broj izvršilaca po normativima kadrova. U Domovima zdravlja Paraćin 5 , Jagodini 4 ,a u Čupriji 2 manje patronažne sestre nego što im propisuje normativ, a više od normativa zaposleno je u Despotovcu, Rekovcu i Svilajncu. Broj korisnika po patronažnoj sestri je 5662 što je nešto više od **standarda (5000 korisnika po sestri)**, a po domovima zdravlja se kreće od 2811 u Rekovcu do 9185 u Paraćinu.

Tabela br. 19 Kadar u službi patronaže

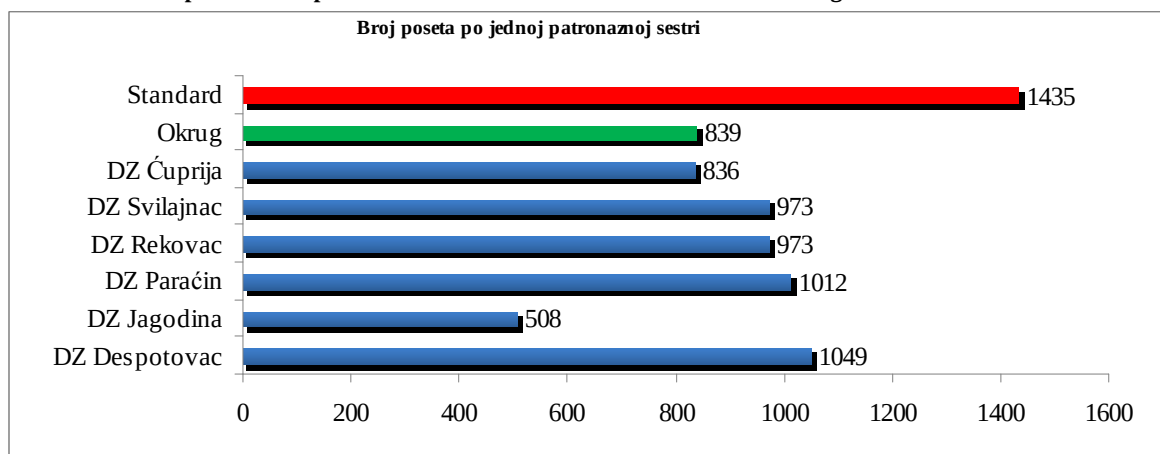
Opština	Patronažne sestre				Broj korisnika	broj korisnika po patronažnoj sestri
	Normativ	UKUPNO	od toga sa			
			višom spremom	srednjom spremom		
			1	2	3	4
UKUPNO	40	33	22	11	186836	5662
Despotovac	4	6	2	4	18507	3085
Jagodina	14	10	9	1	66506	6651
Paraćin	10	5	5		45925	9185
Rekovac	2	3	0	3	8434	2811
Svilajnac	4	5	3	2	19663	3933
Ćuprija	6	4	3	1	27801	6950

Ukupan broj poseta po patronažnoj sestri se kreće od 662 u domu zdravlja Jagodina do 1291 u domu zdravlja Ćuprija. **Standard poseta iznosi 1435 po sestri**, a prosek okruga je 993 poseta po sestri.

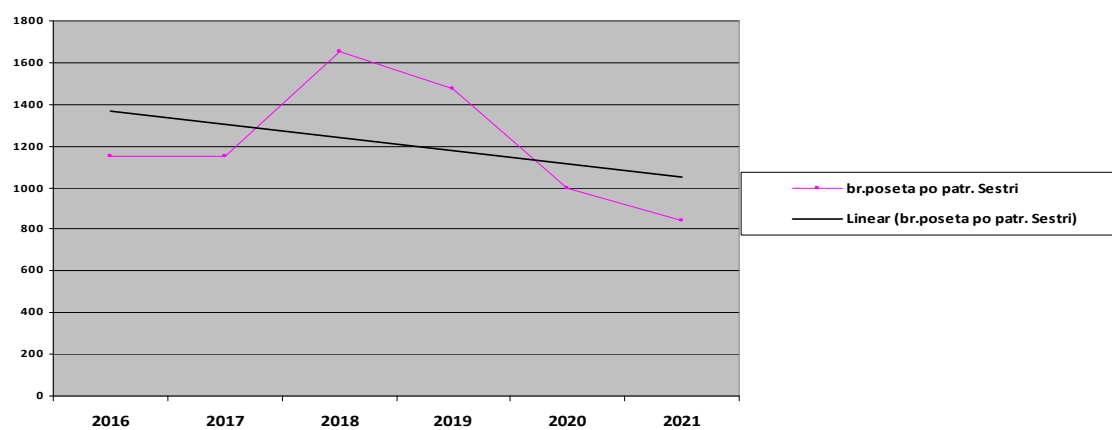
Tabela br. 20 Posete u službi patronaže

Opština	Ženama, trudnicama i porođiljama	Novorođenčad i odojčad	Ostaloj deci	Posete obolelim licima	Posete zbog socijalnih i higijenskih prilika	Ukupno	Ukupno poseta po patronažnoj sestri
	1	2	3	4	5	6	7
Despotovac	883	986	1128	3294		6291	1048,5
Jagodina	2187	2178	385	331		5081	508,1
Paraćin	1717	1894	691	705	53	5060	1012
Rekovac	263	266	83	2274	33	2919	973
Svilajnac	744	895	181	4015		5835	972,5
Ćuprija	1006	1153	328	857		3344	836
Okrug	6800	7372	2796	11476	86	28530	839,1

Grafikon br.18 Opterećenost patronažnih sestara u odnosu na standard u 2021. godini

Grafikon br. 19 Broj poseta po patronažnoj sestri na teritoriji okruga od 2016. do 2021. godine

6. ANALIZA KORIŠĆENJA I RADA BOLNIČKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE u 2021.

Prema Planu mreže zdravstvenih ustanova, bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga u 2021. godini pružale su tri bolnice i to:

- Opšta bolnica u Čupriji sa **469** postelja;
- Opšta bolnica u Jagodini sa **270** postelja;
- Opšta bolnica u Paraćinu sa **171** postelja;

I dva stracionara internističkog tipa:

- Stacionar pri Domu zdravlja Despotovac sa **10** postelja;
- Stacionar pri Domu zdravlja Svilajnac sa **10** postelja;

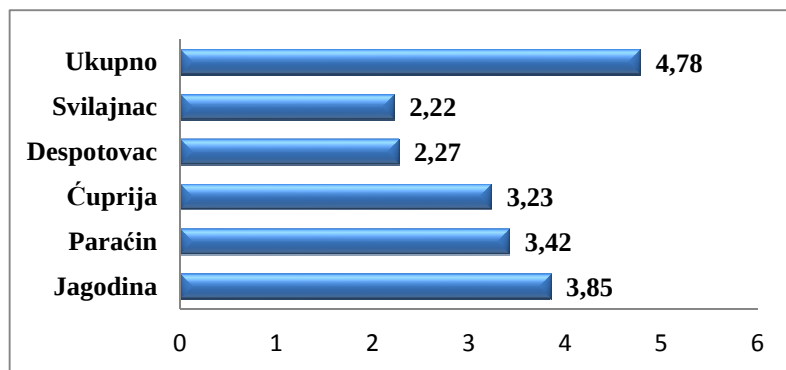
Obezbeđenost bolničkim posteljama

U 2021. godini stanovništvu Okruga bilo je na raspolaganju **930** bolničkih postelja (469 Čuprija, 270 Jagodina, 171 Paraćin, 10 Despotovac, 10 Svilajnac) odnosno obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama iznosila je 4,78 postelja na 1000 stanovnika. Kod Čuprije je obezbeđenost prikazana u odnosu na broj stanovnika celog okruga jer se u OB Čuprija, kao najvećoj bolnici, leče i stanovnici ostalih opština (okružna bolnica), dok bolnici u Jagodini gravitira deo stanovništva opština Rekovac i Svilajnac.

Tabela br. 1 Obezbeđenost stanovništva okruga bolničkim posteljama u 2021. godini

Red . broj	Bolnice	Gravitirajuća populacija	Br. postelja	Br. poste. na 1000 st.
1.	Jagodina	70000	270	3,85
2.	Paraćin	50000	171	3,42
3.	Čuprija	145000	469	3,23
4	Despotovac	4400	10	2,27
5	Svilajnac	4500	10	2,22
6	Okrug	194676	930	4,78

Grafikon br. 1 Obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama 2021. god

Struktura bolničkih postelja

Struktura bolničkih postelja po nameni je izuzetno važan pokazatelj zadovoljenja potreba stanovništva za bolničkim lečenjem.

Tabela br. 2 Struktura bolničkih postelja na teritoriji okruga u 2021. god

Odeljenja	Broj postelja						
	Ćuprija	Jagodina	Paraćin	Despotovac	Svilajnac	Ukupno	%
Interno	83	72	40	10	10	215	23,12
Opšta hirurgija	75	53	40			168	18,06
Ortopedija	27	15	20			62	6,67
Ginekologija i akušerstvo	26	44	26			96	10,32
Pedijatrija	23	27	20			70	7,53
Pulmologija	25	23	25			73	7,85
Neurologija	35	20				55	5,91
Psihijatrija	40	16				56	6,02
Infektivno	17					17	1,83
Dermatovenorologija	10					10	1,08
Intenzivna nega	8					8	0,86
Urologija	30					30	3,23
ORL + MFH	20					20	2,15
Oftalmologija	10					10	1,08
Produžena nega	38					38	4,09
Nuklearna med.	2					2	0,22
UKUPNO	469	270	171	10	10	930	100,00

- hirurgija: opšta, dečja vaskularna, neurohirurgija, i plastična.

Najveći procenat učešća u odnosu na ukupan posteljni fond imaju internističke postelje **23,12%**, zatim hiruške **18,06%**, ginekološko-akušerske **10,32%**, pulmologija **7,85%** itd.

Tabela br.3. Zaposleni u bolnicama Pomoravskog okruga

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	ZDRAVSTVENI RADNICI I SARADNICI									NEMEDICINSKI RADNICI		
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA					VŠS	SSS	NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
				Svega	od toga								administrativni	tehnički
					Lekari	stomatolozi	farmaceuti	ostalo						
0	1	2	3	4	5	9	10	11	12	15	19	20	21	22
UKUPNO		1845	1502	375	348	2	10	15	258	862	7	343	81	273
1	Bolnica Paraćin	353	291	78	74	0	1	3	44	169	0	62	12	53
2	Bolnica Čuprija	851	686	167	156	2	4	5	112	402	5	165	41	127
3	Bolnica Jagodina	641	525	130	118	0	5	7	102	291	2	116	28	93

U 3 bolnice Pomoravskog okruga bilo je u 2021. godini zaposleno **1.845** radnika od kojih **1.502** zdravstvena radnika i saradnika ili **81,4%**. Od njih **24,9%** je sa visokom školskom spremom.

Tabela br.4 Struktura medicinskog kadra koji sprovodi stacionarnu zdravstvenu zaštitu (sa stacionarna domova zdravlja Svilajnac i Despotovac)

Red br.	Bolnica	Uk.br. Lekara	Specijalista		na spec.		opšte prakse		br tehn.	br. tehn. po 1 lek. spec..
			br	%	br	%	br	%		
1.	Čuprija	156	125	80,13	22	14,10	9	5,77	514	4,11
2.	Jagodina	118	90	76,27	25	21,19	3	2,54	393	4,37
3.	Paraćin	74	62	83,78	9	12,16	3	4,05	213	3,44
4.	Despotovac	1	0	0,00	0	0,00	1	0,00	14	0,00
5	Svilajnac	1	1	100,00	0	0,00	0	0,00	9	9,00
UKUPNO		350	278	79,43	56	16,00	16	4,57	1143	4,11

Iz napred navedenih podataka može se videti da je stanovništvu Pomoravskog okruga u 2021. godini bilo na raspolaganju **930** bolesničkih postelja, koje je opsluživalo **350** lekara (**278** specijalista ili **79,4%**, **56** na specijalizaciji ili **16%** i **16** doktora medicine ili **4,6%** i **1143** tehničara ili **4,1** na jednog lekara specijalistu.

Posmatrano pojedinačno po bolnicama, najveći procenat lekara specijalista u odnosu na ukupan broj lekara ima bolnica u Paraćinu 83,8%, a najmanji u Jagodini 76,3% (ako izuzmemo stacionar u Despotovcu i Svilajncu). Što se tiče odnosa tehničara i lekara specijalista u odnosu na normative za bolničko lečenje, najpovoljniji odnos imaju stacionar u domu zdravlja Despotovac 14 tehničara i Svilajnac 9 za koji su i normativi dugačiji (7 tehničara) , dok je u bolnicama odnos od 3,44 tehničara po lekaru u Paraćinu do 4,37 u Jagodini, a prosek okruga je 4,11.

U narednoj tabeli prikazana je struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u pojedinim zdravstvenim ustanovama u 2021. godini.

Tabela br.5 Struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u 2021. god

Red. br	Bolnica	Ukupan broj postelja	Ukupan br. lekara	Br. postelja po 1 lek.	Br.lek. spec.	Br.post. po lek. spec.	Br. med. tehn.	Br.post. po 1 tehn.
1.	Čuprija	469	156	3,01	125	3,75	514	0,91
2.	Jagodina	270	118	2,29	90	3,00	393	0,69
3.	Paraćin	171	74	2,31	62	2,76	213	0,80
4.	Despotovac	10	1	10,00	0	0,00	14	0,71
5.	Svilajnac	10	1	10,00	1	10,00	9	1,11
Ukupno		930	350	2,66	278	3,35	1143	0,81

Iz navedene tabele se može videti da je prosečan broj postelja po jednom lekaru specijalisti **3,35** i **0,81** postelja po jednom medicinskom tehničaru.

Može se iz podataka primetiti da sve tri opšte bolnice imaju ujednačen broj postelja po **1** tehničaru, dok po lekaru specijalisti najviše ima Čuprija 3,75 a najmanje Paraćin 2,76.

Pokazatelji obima rada, odnosno korišćenje bolničkih kapaciteta

Bolnice Pomoravskog okruga, uključujući i stacionare domova zdravlja Despotovac i Svilajnac su u 2021. godini lečile **25241** osiguranih bolesnika i ostvarile **138568** bolesničkih dana. Prosečna zauzetost postelja bila je **40,8%**, a prosečna dužina lečenja **5,5** dana.

Tabela br.6 Obim rada bolnica u 2021. godini

Red. Br..	Bolnica	Broj postelja	Broj ispisanih bolesnika	B.O.dani	% zauzetosti postelja	Prosečna duž. Lečenja
1	Ćuprija	469	13069	71230	41,61	5,45
2	Jagodina	270	6829	34475	34,98	5,05
3	Paraćin	171	5077	30124	48,26	5,93
4	Despotovac	10	139	1597	43,75	11,49
5	Svilajnac	10	127	1142	31,29	8,99
UKUPNO		930	25241	138568	40,82	5,49

Najveću zauzetost odnosno iskorišćenost bolničkih postelja imala je opšta bolnica Paraćin 48,3%. Niska zauzetost postelja uzrokovana je aktuelnom epidemiološkom situacijom uzrokovanom virusom Covid-19. Našim zakonskim regulativama je utvrđena optimalna iskorišćenost posteljnog fonda od **80- 85%**. Smatra se da je ovaj pokazatelj funkcionisanja bolnica povoljan, ako ne prelazi 90% čime se doprinosi standardu lečenja i ako nije manji od 80%, čime se ostvaruje ekonomičnost u korišćenju bolničkih postelja.

Što se tiče prosečne dužine lečenja bolesnika u opštim bolnicama, najmanja je u Jagodini **5,05** dana, a najduža u OB Paraćin **5,9** dana. U stacionarima domova zdravlja je prosečna dužina lečenja od 9-11 dana.

Iz navedenih podataka može se uočiti da je prosečna dužina lečenja uglavnom u skladu sa standardom za pojedine grane.

Tabela br. 7 Kapaciteti i korišćenje bolničkih postelja u 2021. godini po pojedinim oblastima

	broj postelja	broj bolesnika	broj dana ležanja	prosečna dužina lečenja	Prosečna zauzetost postelja
POMORAVSKI OKRUG					
Ukupno	930	25241	138568	5,49	40,82
Opšta bolnica Čuprija	469	13069	71230	5,45	41,61
GINEKOLOGIJA	26	542	2291	4,23	24,14
HIRURŠKE GRANE	170	4091	23078	5,64	37,19
INTRENISTIČKE SLUŽBE	170	6417	28948	4,51	46,65
OSTALO	2	56	150	2,68	20,55
PEDIJARIJA	23	709	3961	5,59	47,18
PRODUŽENO LEČENJE	38	761	6831	8,98	49,25
PSIHIJARIJA	40	493	5971	12,11	40,90
Opšta bolnica Jagodina	270	6829	34475	5,05	34,98
GINEKOLOGIJA	44	1312	3553	2,71	22,12
HIRURŠKE GRANE	68	995	5411	5,44	21,80
INTRENISTIČKE SLUŽBE	115	3678	21604	5,87	51,47
PEDIJARIJA	27	621	2048	3,30	20,78
PSIHIJARIJA	16	223	1859	8,34	31,83
Opšta bolnica Paraćin	171	5077	30124	5,93	48,26
GINEKOLOGIJA	26	900	3684	4,09	38,82
HIRURŠKE GRANE	60	1566	9938	6,35	45,38
INTRENISTIČKE SLUŽBE	65	1984	14622	7,37	61,63
PEDIJARIJA	20	627	1880	3,00	25,75
Dom zdravlja Svilajnac	10	127	1142	8,99	31,29
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	127	1142	8,99	31,29
Dom zdravlja Despotovac	10	139	1597	11,49	43,75
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	139	1597	11,49	43,75

Prosečna zauzetost postelja pokazuje varijacije po pojedinim granama pa se može zapaziti da najmanju prosečnu zauzetost ima odeljenje ginekologije.

U narednoj tabeli biće prikazano ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u pojedinim bolničkim i polikliničkim delatnostima u 2020. godini, koje su definisane u Pravilniku o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe.

Tabela br. 8 Ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u bolničkoj i polikliničkoj delatnosti

	Broj		Broj pacijenata po specijalisti			Broj specijalističkih pregleda			Broj specijalističkih pregleda po specijalisti		
	Specijalista	pacijenata	Broj	Po pravilniku	Razlika	Ukupno	Ambulanta	Stacionar	Broj	pravilniku	Razlika
POMORAVSKI OKRUG	195	21485	110	194	-84	316751	297343	19408	1624	1923	-298
Opšta bolnica Čuprija	86	9544	111	252	-141	86883	81503	5380	1010	1433	-423
Dermatologija	3	182	61	210	-54	2142	2129	13	714	1260	-546
Ginekologija i akuše	7	542	77	250	-117	4019	3381	638	574	1260	-686
Hirurgija	13	1766	136	210	-74	10761	10378	383	828	1680	-852
Infektivne bolesti	3	710	237	165	72	4544	4375	169	1515	1260	255
Interna	24	2190	91	170	-79	24273	21887	2386	1011	1260	-249
Neurologija	6	859	143	170	-27	6249	6028	221	1042	1260	-219
Oftalmologija	4	233	58	250	-125	8096	7530	566	2024	1680	344
ORL	3	156	52	250	-198	3599	3504	95	1200	1680	-480
Ortopedija	5	474	95	130	-38	5967	5903	64	1193	2100	-907
Pedijatrija	7	548	78	210	-132	4921	4869	52	703	1050	-347
Psihijatrija	5	375	75	165	-90	4816	4214	602	963	1025	-62
Urologija	6	1509	252	210	42	7496	7305	191	1249	1680	-431
Opšta bolnica Jagodina	65	6829	105	186	-81	118159	109069	9090	1818	2594	-776
Dermatologija	4	0	0		0	8158	8158	0	2040	6300	-4261
Ginekologija i akuše	9	1312	146	250	-104	7868	3808	4060	874	1260	-386
Hirurgija	9	790	88	210	-122	9273	8121	1152	1030	1680	-650
Interna	16	3458	216	170	46	39403	36565	2838	2463	1260	1203
Neurologija	6	220	37	170	-133	5039	4834	205	840	1260	-420
Oftalmologija	3	0	0	0	0	11085	11083	2	3695	6300	-2605
ORL	3	0	0	0	0	11818	11818	0	3939	6300	-2361
Ortopedija	4	205	51	130	-79	13114	12975	139	3279	2100	1179
Pedijatrija	5	621	124	210	-86	1658	1018	640	332	1050	-718
Psihijatrija	6	223	37	165	-128	10743	10689	54	1791	1025	766
Opšta bolnica Paraćin	42	4846	115	194	-79	108972	106482	2490	2595	3066	-471
Dermatologija	1	0	0	0		2337	2319	18	2337	6300	-3963
Ginekologija i akušerstvo	6	896	149	250	-101	3108	2380	728	518	1260	-742
Hirurgija	7	1240	177	210	-33	12020	11737	283	1717	1680	37
Interna	11	1836	167	170	-3	36998	36849	149	3363	1260	2103
Neurologija	2	0	0		0	5274	5163	111	2637	1260	1377
Oftalmologija	2	0	0		0	14758	14736	22	7379	6300	1079
ORL	1	0	0		0	5835	5835	0	5835	6300	-465
Ortopedija	2	241	121	130	-10	7830	7782	48	3915	2100	1815
Pedijatrija	7	633	90	210	-120	4122	4122	0	589	1050	-461
Psihijatrija	3	0	0		0	16690	15559	1131	5563	3150	2413
Dom zdravlja Svilajnac	2	127	64	170	-107	670	289	381	335	1260	-925
Interna	2	127	64	170	-47	399	399	0	200	1260	-1060,5
Dom zdravlja Despotovac	0	139	0	170	-170	2067	0	2067	0	1260	-1260
Interna	0	139		170		0	0	0	0	1260	-1260

Prethodna tabela pokazuje da je broj pacijenata po lekaru specijalisti na teritoriji okruga **110** što je manje od proseka propisanih mera izvršenja (**194**), u Čupriji prosečan broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti **111**, u Paraćinu **115, a u Jagodini 105**. Posmatrajući pojedinačno po službama uočava uglavnom manji prosek od standarda. Broj specijalističkih pregleda po lekaru na nivou okruga je **1624** (po pravilniku prosek **1923**, osim kod specijalističkih službi bez stacionarnog dela gde je prosek veći kao za primarnu zdravstvenu zaštitu.). U Jagodini i Paraćinu specijalističke službe koje nemaju stacionarni deo su oftalmologija, ORL i dermatovenerologiji i kod njih je normativ 6.300 pregleda, a u Paraćinu neurologija (normativ 1260) i psihijatrija (normativ 3150 pregleda).

Tabela br. 9 Broj operacionih sala, operacija i prosečan broj operacija po lekaru u 2021. godini

ZDRAVSTVENA USTANOVA	br.lekara specijalista	br. operacionih sala	br.operacija	br.operacija po specijalisti
POMORAVSKI OKRUG	75	24	7346	98
Opšta bolnica Čuprija	38	13	4989	131
Ginekologija i akušerstvo	7	2	520	74
Hirurgija	7	3	563	80
MFH	2	0	219	110
Neurohirurgija	2	1	165	83
Oftalmologija	4	1	312	78
ORL	3	1	94	31
Ortopedija sa traumatologijom	5	2	476	95
Plastična hirurgija	2	1	2189	1095
Urologija	6	2	451	75
Opšta bolnica Jagodina	22	7	1367	62
Ginekologija i akušerstvo	9	2	431	48
Hirurgija	9	3	826	92
Ortopedija sa traumatologijom	4	2	110	28
Opšta bolnica Paraćin	15	4	990	66
Ginekologija i akušerstvo	6	1	332	55
Hirurgija	7	2	501	72
Ortopedija sa traumatologijom	2	1	157	79

Prosečan broj operacija po lekaru na teritoriji okruga je **98**, pri čemu je najveći prosek u Čupriji **131**, zatim u Paraćinu **66** operacija po lekaru, dok je najmanji u Jagodini **62** operacije po lekaru.

Tabela br. 10 Broj laboratorijskih analiza i pacijenata u 2021. godine

POMORAVSKI OKRUG	UKUPNO	Ambulantni pacijenti	Stacionarni pacijenti
Broj pacijenata	257375	193413	63962
Broj pregledanih uzoraka	1192930	800588	392342
UKUPNO ANALIZA	2631564	1981635	649929
Hematološke analize	315179	230868	84311
Biohemijske analize	1911256	1412589	498667
Analiza urina	100656	81798	18858
Mikrobiologija i parazitologija	212026	199680	12346
Patohistološka laboratorija	20428	4184	16244
Ostale laboratorije	72019	52516	19503

Stacionar doma zdravlja u Svilajncu i Despotovcu, nemaju odvojenu laboratoriju za pacijente stacionara već se sve analize obavljaju u laboratoriji doma zdravlja, ali su analize za stacionarne

pacijente posebno evidentirane. Laboratorija bolnice Paraćin i Jagodina su jedinstvene za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu i kompletan rad je prikazan u tabeli, dok u Čupriji ,dom zdravlja ima svoju laboratoriju, ali i pri bolničkoj laboratoriji postoji određeni broj analiza koji se radi za ambulantne pacijente. Ukupan broj realizovanih laboratorijskih analiza u bolničkim laboratorijama na teritoriji okruga je **2.631.564** pri čemu je **75,3%** analiza realizovano za ambulantne pacijente.

Tabela br. 11 Kretanje pokazatelja bolničkog lečenja od 2017. god .do 2021. godine

	Iskorišćenost postelja	Pros. dužina lečenja	Br. postelja po lek.spec.	Br. postelja po med. sestri	Br bolesnika po specijalisti	Br. pregleda po specijalisti	Br. operacija po specijalisti
2017	64,89	7,29	3,21	0,86	137	2081	142
2018	63,40	6,43	3,33	0,86	141	2378	148
2019	54,36	6,28	3,25	0,87	137	2375	167
2020	37,88	6,20	3,29	0,82	104	1396	105
2021	40,82	5,49	3,35	0,81	110	1624	98

ZAKLJUČAK

1. Populaciona dinamika je u Pomoravskom okrugu multifaktorski determinisana i karakterišu je specifičnost u kretanju stanovništva vezana za veliki broj ljudi na privremenom radu u inostranstvu koji stalno povlače za sobom mlađu populaciju, a ostaju staračka domaćinstva što je posebno karakteristično za opštine Despotovac i Svilajnac, dok se iz Opštine Rekovac koja spada u red nerazvijenih opština i ima uglavnom ruralno stanovništvo, mlađa populacija iseljava u okolne gradove. Stanovništvo ovih opština spada u red vrlo starog stanovništva jer se procenat stanovništva starijeg od 65 godina kreće od 22,5% u Jagodini do 34,6% u Rekovcu, tako da se ceo okrug sa 24,4% starog stanovništva nalazi u poodmakloj fazi demografskog starenja.

2. Demografski procesi se karakterišu opadanjem broja stanovnika između dva zadnja popisa u proseku za 5,7% ,a procena za 2021. ukazuje na i dalji pad broja stanovnika za 11% od popisa 2011.god. , niskom stopom nataliteta od 6,9 i visokom stopom mortaliteta od 25,8 na 1000 stanovnika (5,2 više nego prethodne godine) , a samim tim i većom negativnom stopom prirodnog priraštaja -18,8. Stope smrtnosti odojčadi, male dece i mrtvorodenosti spadaju u red niskih stopa. Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope nataliteta I mrtvorodenosti, dok stope opšteg mortaliteta i mortaliteta odojčadi imaju trend rasta.

3. Socioekonomski pokazatelji okruga govore da je ukupno 20612 nezaposlenih lica, što je za 8,2% manje od prethodne godine. Prosečna neto zarada u 2020. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 48920 dinara što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio 60073. U odnosu na prethodnu godinu evidentno je povećanje zarada za 10 %. Prosečna neto zarada beleži stalni trend rasta od 2016. god kad je iznosila 35548 dinara do 52970 dinara 2021. godine. Stopa nezaposlenosti ima trend opadanja u petogodišnjem periodu posmatranja od 230,4 u 2016. do 183 u 2020.godini.

4. Zdravstveno stanje stanovnika Pomoravskog okruga karakterišu klasični dominirajući problemi karakteristični i za visokorazvijene zemlje. U 2020. godini pojavila se nova pandemijska zarazna bolest Covid 19 koja je promenila stukturu uzroka smrti gde su dominirale masovne nezarazne bolesti. I u ovoj godini su dominantne kardiovaskularne bolesti kao vodeći uzrok smrtnosti ali sa manjim procentom učešća u ukupnom mortalitetu, dok je na drugom mestu

učestalosti smrtnost od Covida 19 sa 26,2% učešća, dok su maligne bolesti pale na treće mesto sa 9,7% učešća u mortalitetu.

5. U registrovanom vanbolničkom morbiditetu najveći značaj kod dece i mladih imaju bolesti respiratornog sistema, kao i kod radno aktivne populacije, kod starih bolesti respiratornog i kardiovaskularnog sistema, dok u bolničkom morbiditetu radnoaktivnog i starog stanovništva dominiraju bolesti kardiovaskularnog sistema.

6. U strukturi oboljevanja od zaraznih bolesti dominirao je Covid 19 sa 31177 obolelih i 1303 umrlih ili 4,2% (prethodne godine 8656 obolelih i 314 umrlih).

7. Podaci o incidenci oboljevanja za maligne bolesti još uvek nisu kompletirani. Stopa oboljevanja od šećerne bolesti 169,5, a stopa oboljevanja od AKS u 2021 .god. je 196,1 na 100000 stanovnika .Stopa incidence oboljevanja od šećerne bolesti ima blagi pad u proteklih 5 godina dok incidenca AKS raste. Stope mortaliteta imaju blagi trend opadanja u poslednje 3 godine zbog dominacije Kovida 19. Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obojevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma i raka prostate . Kod žena, maligni tumor sa smrtnim ishodom najčešće je bio lokalizovan na dojci, plućima i debelom crevu i rektumu .

Što se tiče Pomoravskog okruga u 2021.god. stopa mortaliteta od malignih bolesti je najveća u Opštini Rekovac ,a najčešća lokalizacija malignih tumora su pluća.

8. Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće pokazali su da je najveće procenat neispravnih uzoraka iz seoskih vodovoda, dok je bolji kvalitet vode u gradskim vodovodima.

9.Vakcinacija predstavlja najbržu, najefikasniju i najekonomičniju meru zdravstvene zaštite. U 2021. godini realizovana je u proseku sa nešto nižim obuhvatom od 55% do 82%, osim kod BCG vakcinacije koja je realizovana sa obuhvatom od 96,7%. Najmanji obuhvat dece je kod revakcinacije OPV vakcinom u 14. godini svega 54,8%.

10.Zdravstvenu zaštitu stanovništvu okruga obezbeđivalo je dvanaest zdravstvenih ustanova: šest domova zdravlja , tri opšte bolnice, dve apotekarske ustanove, zavod za javno zdravlje i zdravstvena služba gerontološkog centra.

11.Od ukupnog broja zaposlenih u ovim zdravstvenim ustanovama 77,5% su zdravstveni radnici i saradnici od čega je 28,8% sa visokom stručnom spremom, a od ukupnog broja lekara 73,6% je specijalista. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend rasta ,posebno u poslednje dve godine .

12. U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite pokazuje pad do 2019 godine, da bi potom u godinama korone konstantno rastao. Slična situacija je i u broju zaposlenih pojedinačno po stručnoj spremi.

Obezbeđenost stanovništva Pomoravskog okruga zdravstvenim radnicima je dobra i svuda u okviru standarda po broju korisnika po lekaru. U laboratorijama domova zdravlja prosečna opterećenost analizama po biohemičaru je 71644, a standard je 120.000 analiza što je takođe dobra obezbeđenost kadrom.

13. U posmatranom periodu može se uočiti vrlo slaba iskorišćenost stomatoloških službi za odrasle sa 0,1 posete po korisniku i 1577 poseta po lekaru (standard 3075), zatim stomatoloških službi za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog i školskog uzrasta sa 1,3 posete po korisniku i 1307 poseta po lekaru (standard 2460), službi za zdravstvenu zaštitu žena sa 2 posete po ženi (15 god. i više) za godinu dana i 2540 poseta po lekaru (standard 6300 poseta). Razlog za ovako slabu iskorišćenost ovih službi kao i predhodnih godina nalazi se u velikom odlivu pacijenata u privatne ginekološke i stomatološke ordinacije kao i aktuelna epidemiološka situacija vezana za Covid-19. Nisku realizaciju imaju i posete po patronažnoj sestri ,839 (standard 1435),rendgen dijagnostika 4760 (standard 6000). Najveći broj poseta po korisniku je u Službi za zdravstvenu zaštitu dece 11,3 posete, dok školska dece i omladina posete lekara u proseku 3 puta godišnje. Svaki odrasli stanovnik poseti lekara opšte medicine 4,8 puta godišnje. Najveći broj poseta po lekaru je u službama opšte medicine 7274 što je na nivou standarda od 7350 poseta po lekaru i u službi za zdravstvenu zaštitu dece 5554 (standard 6300).

Posmatrajući strukturu poseta lekarima uočava se izražena dominacija kurativnih poseta i izuzetno skroman procenat preventivnih pregleda pogotovu u zdravstvenoj zaštiti odraslog stanovništva, svega 1% od ukupnog broja poseta lekaru.

U proteklih pet godina broj poseta po lekaru ima trend opadanja u svim službama osim z.z. odraslih, gde pokazuje uglavnom slične vrednosti.

14. Pomoravski okrug je u 2021. godini raspolagao sa **930** bolničkih postelja pa je obezbeđenost stanovništva posteljnim fondom **4,78** postelja na **1000** stanovnika.

Iskorišćenost Bolničkih kapaciteta u bolnicama Pomoravskog okruga se kreće od 31-48% ,na nivou okruga iskorišćenost postelja je **40,8%**, a prosečna dužina lečenja **5,49** dana.

- Pacijentima je bilo na raspolaganju **350** lekara od čega **278** ili **79,4%** specijalista i **1143** medicinskih tehničara.

- Prosečna opterećenost kadra bolničkim posteljama je **2,66** postelja po lekaru odnosno **3,35** po specijalisti. Broj postelja po jednom medicinskom tehničaru je **0,81**. Prosečan broj bolesnika po lekaru specijalisti na nivou okruga bio je **110** (standard od 130-250), a broj specijalističkih pregleda **1624** po lekaru (prosek standarda 1960). Broj operacija po lekaru specijalisti je **98**.

Posmatrajući petogodišnji period zapaža se opadanje iskorišćenosti posteljnih kapaciteta posebno u poslednje dve godine za oko 25% s tim da je najniža iskorišćenost zabeležena u 2020.god. Broj specijalističkih pregleda po specijalisti neglo je opao za vreme Kovida (u 2020. godini u odnosu na 2019. godini za 1000 pregleda, za oko 50%, slično je i u 2021. godini. Broj operacija po specijalisti je najveći u 2019. godini 167 da bi posle opao na 98 u 2021. godini.

Rezultati ove analize ukazuju na potrebu implementacije sledećih mera

- Predominacija masovnih nezaraznih bolesti u strukturi oboljevanja i umiranja stanovništva Pomoravskog okruga zahteva striktnu primenu programa preventivne zaštite od hroničnih nezaraznih bolesti, uz obezbeđenje materijalnih resursa i preciziranih zadataka za sprovođenje strategija i mera kroz intenzivniji zdravstveno vaspitni rad i preventivne preglede, kao isprovođenje usvojenih Nacionalnih programa prevencije i ranog otkrivanja pre svega karcinoma grlića materice ,debelog creva i karcinoma dojke.
- Očuvanje i dalje unapređenje zdravlja najosetljivijih kategorija stanovništva-žena, dece, školske dece i omladine, zahteva dosledno sprovođenje mera utvrđenih Uredbom o nacionalnom programu zdravstvene zaštite žena, dece, školske dece i studenata i Programa koji je sastavni deo Uredbe.
- Demografska situacija je zabrinjavajuća što zahteva sveobuhvatno sagledavanje problema s obzirom na kompleksnu osnovu reproduktivnog ponašanja u savremenom društvu.
- Primarna zdravstvena zaštita težište svojih aktivnosti mora staviti na mere promocije zdravlja i prevencije bolesti, a reorganizacijom postojećih službi preusmeriti se ka porodici i instituciji porodičnog lekara, uključujući u taj sistem i privatnu lekarsku praksu.